

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

בפני כב' סגן הנשיא, השופט אסף זגורי

בעניין הקטינה: הקטינה ילידת 29/01/2017

המבקש: היועץ המשפטי לממשלה

- נ ג ד -

- המשיבים:**
1. אלמונית - האם
 2. אלמוני - האב
 3. פלונית – הסבתא

פסק דין

השאלות שעל הפרק:

עניינה של קטינה שהוכרזה בת אימוץ כלפי הוריה הביולוגיים וסבתה מבקשת לקבל אותה למשמורתה או לאמצה מעלה דילמות אנושיות, טיפוליות ושיפוטיות:

1. מה הנזק שעלול להיגרם לקטינה באם תעבור לסבתה מקום שמשפחת האומנה משמשת לה משפחה פסיכולוגית ואין לה התקשרות עם הסבתא?
2. מהם השיקולים המרכזיים בקביעת טובת הקטינה בבחינת אפשרות השארתה אצל משפחת האומנה (שמתכוונת לאמצה) ובבחינת אפשרות העברתה לסבתא בשים לב לפסק הדין בעניין "תינוק המריבה II" וניירות עמדה אחרים של שירותי הרווחה?
3. מה משמעות המטען הגנטי המורכב של הקטינה וכיצד הדבר קשור לבחינת המסוגלות ההורית? האם לסבתא יש מסוגלות הורית מותאמת לנתוני הקטינה בנסיבות מקרה זה?
4. גם אם תידחה בקשת הסבתא לאמץ הקטינה האם יש לשקול צמצום תוצאות אימוץ במובן שיתאפשר לסבתא לפגוש בקטינה? מהם השיקולים הרלבנטיים בהליך מסוג זה ומה משקלם הסגולי?

השתלשלות העניינים:

1. בעניינה של הקטינה שבכותרת XXX (להלן: "הקטינה" או "XX") הוגשה תובענה להכריז עליה כבת אימוץ כלפי המשיבים (להלן "ההורים"). בתובענה נטען בין השאר כך:

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

- 1.1. אם הקטינה (להלן: "האם") לוקה בסכיזופרניה וסבלה כל חייה מקשיי תפקוד, קשיי התארגנות ואי הסתגלות למסגרות. היא עברה מספר אשפוזים פסיכיאטריים בחייה. במהלך שהותה בהוסטל הכירה את אבי הקטינה ובניגוד להמלצות גורמי הטיפול, עזבו השניים את ההוסטל ועברו לחיות יחד.
- 1.2. גם המשיב 2 (להלן: "האב") סובל מקשיים מרובים ומשפחת המוצא שלו מוכרת לשירותי הרווחה על רקע קשיים כלכליים ותפקודיים אליהן נקלעה אמו בעקבות מותו של אביו בתאונה. הוא סבל מבעיות קשב וריכוז בילדותו והושם בפנימייה, אך גם שם התקשה להשתלב ובגיל 16 עבר ניסיון אובדני באמצעות קפיצה מגג ביתו ונפגע קשות. לאחר אשפוז רפואי ופסיכיאטרי שולב במסגרת חינוך מיוחד עד הגיעו לגיל 18 שנים. בהמשך אושפז פעמיים נוספות בשנים 2007, 2010 וזאת בכפיה על רקע ביותו במצב פסיכוטי וניסיונות אובדניים. הוא אובחן כסובל מהפרעת אישיות אורגנית, קשיים קוגניטיביים ונזקק לטיפול ומעקב פסיכיאטרי. מאוחר יותר היה ניסיון לסייע לו באמצעות שילובו במסגרות שונות כאשר שיתוף הפעולה היה חלקי ובשנת 2013 שהה בהוסטל ענבלים שם הכיר את האם. בעברו של האב הרשעות בגין מספר מקרים של אלימות כלפי האם.
- 1.3. כבר כאשר הרתה האם העריכו גורמי הרווחה כי לאור מרכיבי אישיותם ויחסיהם של המשיבים הם לא יוכלו לגדל את בתם הקטינה בגפם. שיחות עמם העלו כי הם אינם בעלי מודעות ותובנה לקשייהם מצד אחד ולצרכי תינוק מצד שני. גם אמו של האב (להלן: "הסבתא") סברה כי הצדדים אינם מסוגלים לגדל תינוקת והיא מסרה לגורמי הרווחה שההורים אף מתקשים לנהל את עצמם בחיי היום יום.
- 1.4. עוד לפני הלידה, אמה של המשיבה מסרה כי לא תוכל לסייע בגידול הקטינה והסבתא מצד האב מסרה כי בינה לבין בני הזוג מערכת יחסים מורכבת והאם אינה מסכימה לקבלת עזרתה וללא הסכמה מלאה שלה לא תוכל להתגייס לתמיכה בהם. בהמשך ומשהתברר לסבתא כי האם לא תוכל לגדל את הקטינה, שינתה את עמדתה ואמרה כי תהיה מוכנה לגדל את הקטינה ולסייע. ההורים גילו בתחילה אמביוולנטיות אך התרצו והסכימו לרעיון זה וכפועל יוצא הופנתה הסבתא לבדיקת התאמה לשמש כמשפחת אומנה לקטינה. בדיקה זו העלתה ביום 14/1/2017 כי הסבתא אינה מתאימה לשמש כמשפחת אומנה לקטינה וההערכה הייתה כי הסבתא מונעת בעיקר מתוך רצון לסייע לבנה הוא האב ומתקשה להבין המורכבות הכרוכה במהלך המוצע על ידה מבחינת

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

1 הקטינה, בפרט בהינתן קשייה להציב גבולות לבני הזוג ולאור מערכת היחסים
2 המורכבת שלה עם האם. הסבתא לא הגישה ערר על החלטה זו.

3
4 1.5. מאוחר יותר חזרה בה הסבתא מרצונה לגדל את הקטינה.

5
6 1.6. ביום 29/1/2017 נולדה הקטינה ומדיווח שהתקבל מעו"ס בית החולים עלה, כי ההורים
7 לא מסוגלים לטפל בקטינה, נמנעים ממגע איתה, לא מפנימים הדרכה שמקבלים לגבי
8 הטיפול בה ועיקר הקשר עם הקטינה היה של הצוות הסיעודי והסבתא. לפיכך נעשתה
9 פניה לבית המשפט לנוער ובהסכמת ההורים הוצאה הקטינה למשפחת אומנה. בחודש
10 מאי 2018 הפסיקו ההורים להיות בקשר כלשהו עם עו"ס האחראית על סל שיקום.

11
12 1.7. ההורים פגשו בקטינה במרכז הקשר אך לא גילו הבנה לצרכיה ולטיפול לו היא נזקקת
13 והמפגשים גרמו לקטינה למצוקה שבעקבותיה תדירות המפגשים צומצמה לאחת
14 לחודש על ידי בית המשפט לנוער. ביום 29/1/2018 הופסקו המפגשים בין ההורים לבין
15 הקטינה.

16
17 1.8. במקביל נפגשה הקטינה אחת לששה שבועות עם הסבתא, אשר התמידה להגיע למרבית
18 הפגישות ודווח כי היא מפגינה חום ואהבה ומנסה לסייע לה להרגיש בטוחה אך לצד
19 זאת נתגלו גם התנהגויות בלתי מותאמות (כמו לקיחת המוצץ לקטינה) והדבר גרם
20 לקטינה להסתייגות והיצמדות לעו"ס מרכז הקשר וכאשר הסבתא ניסתה לקחת אותה
21 לחיקה הגיבה הקטינה בבכי.

22
23 2. ביום 10/3/2019 נערך עדכון על ידי העו"ס לחוק האימוץ ממנו עלה, כי ההורים נפרדו,
24 כאשר האם נותרה לגור בדירת הצדדים בגפה ואילו האב עבר לגור בבית הסבתא המשמש לו
25 כחלופת מעצר בהליך פלילי. מדברי הסבתא עלה כי האב נעצר בחשד לביצוע מעשים מגונים
26 בקטין (פדופיליה) וברוב הזמן שוהה במעין מעצר בית בבית אמו. עוד צוין, כי הסבתא
27 מתעניינת בנוגע לקטינה, מביעה געגועיה כלפיה ורצונה העז לראותה, היא מבינה שההורים
28 אינם יכולים לגדל הקטינה וביקשה כי באם הקטינה תוכרז כבת אימוץ כלפיהם יותר לה
29 לראותה מספר פעמים בשנה.

30
31 3. בית המשפט הורה על צירוף הסבתא כצד להליך וב"כ היועמ"ש ביקש לבטל ההחלטה. נערך
32 דיון בו הוצע לצדדים להגיע להסדר דיוני והם הסכימו לו.
33

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

4. כפועל יוצא ביום 02/06/2019 ניתן פסק דין בתובענה בהסכמת ההורים הביולוגיים המכריז על הקטינה כבת אימוץ כלפיהם. עם זאת, וכחלק מהסדר דיוני שהוסכם עליו, הסבתא צורפה כצד להליך לשם בחינת אפשרות אימוץ הקטינה על ידה.
5. לצורך בחינת התאמת הסבתא לאמץ את הקטינה נתבקש תסקיר עו"ס השירות למען הילד ומאוחר יותר אף מונתה מומחית להערכת יכולות הוריות בתחום הפסיכו-דיאגנוסטיקה להבעת עמדתה בהקשר זה.
6. ביום 16/07/2019 הוגש תסקיר העו"ס בעניין בקשתה של הסבתא אשר בחן את התוכנית המוצעת של הסבתא ובקשתה לחידוש הקשר עם הקטינה.
- כפי שעולה מתסקיר זה, עמדותיה של הסבתא עצמה לא היו עקביות, היא כואבת את היעדר האפשרות לפגוש הקטינה, מבינה לכאורה את חוסר מסוגלותם של הורי הקטינה לגדלה, ומנסה לבצע הפרדה בינה לבינם. הסבתא אינה בהחלטית ברצון ובנכונות לגדל את הקטינה וניכר כי היא 'נעה' בין הצורך לראות את הקטינה לעיתים קרובות לבין האפשרות לגדלה. כשנשאלה לעניין טובת הקטינה, השיבה בעיקר על הצורך שלה כסבתא לראות אותה כדי שתדע מי זו סבתה.
- כשעו"ס לחוק האימוץ העלתה את נושא הפסקת המפגשים בינה לבין הקטינה, נוכח ההשלכות של מפגשים אלה על הקטינה, הסבתא התקשתה להבין ולהקשיב, ולא הצליחה לתת הסברים.
- כעולה מדברי הסבתא לאחר סיום המעצר של בנה (המשיב) הוא אמור לשוב ולהתגורר עמה, הסבתא הצהירה בפני העו"ס כי היא תוציא אותו מביתה למען גידול נכדתה אך בסופו של דבר הודתה כי אין לה באמת תוכנית עבודה, ולא ידעה לתת תשובות לשאלה מדוע לא דאגה עד עכשיו לפתרון שכזה. עוד בתסקיר, טוענת הסבתא כי היא תקבל על עצמה תוכנית הורות כדי שתוכל להציב גבולות, דבר שמתקשה בו הלכה למעשה מול בנה ואשתו בענייניהם שלהם וקל וחומר שלו תצטרך להתמודד מולם בעניינים הקשורים לקטינה, יהיה הדבר קשה עוד יותר עבורה.
- הסבתא כלל לא התעניינה במצבה הרגשי או ההתפתחותי של הקטינה, מתקשה להקשיב ולקבל ביקורת, ולפיכך סביר שתתקשה גם לשתף פעולה עם תוכנית או הנחייה כלשהי מגורמי טיפול.
- עוד עלה בתסקיר, כי טרם לידת הקטינה, הציעה עצמה הסבתא לשמש אומנה לקטינה, ולפיכך נערך לה אבחון של "מטב", באבחון עלה כי המניע הוא תחושת מחויבות לבנה (ולא לקטינה), כאשר אמרה כי היא רוצה להעניק לבנה (אליו היא מאוד מחוברת) הזדמנות

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 18-26

- 1 להיות בקשר עם הקטינה, היא חששה שאם ייקחו את הקטינה למשפחה אחרת בנה ישקע
2 בדיכאון ואולי אף יפגע בעצמו.
3 כן תואר כי הסבתא תתקשה לקבל ליווי והדרכה ממדריכת אומנה, יהיה לה קושי לספוג
4 ביקורת ובעיקר ליישם החלטות הקשורות לילדה.
5 התרשמות מנחת האומנה היתה כי הסבתא לא שמה את טובת הקטינה בראש סדר
6 העדיפויות, אלא את טובתו של בנה – המשיב.
7 העו"ס לחוק האימוץ הוסיפה, כי אף בעת כתיבת התסקיר, לא הציעה הסבתא תוכנית
8 קונקרטית לקבלת הקטינה, היא אינה מסוגלת לעמוד מול בנה, גם כשמדובר בהוראת
9 ביהמ"ש (יוצא ממצב בית) ומוצאת סיבות לכל עניין.
10 הסבתא מספקת הצדקה לבקשתה בצורך של קטין לגדול במשפחה הביולוגית, אך לא נותנת
11 דעתה על המורכבות והתנאים הנדרשים לכך, כאשר אלו מהווים גורמי סיכון כבדי משקל
12 להתפתחותה של הקטינה.
13 העו"ס קובעת כי הסבתא תמשיך ותהיה בקונפליקט נאמנויות בין האינטרסים של הקטינה
14 לאינטרסים של בנה. על האמור יש להוסיף את העובדה כי לא אחת במהלך ההליכים
15 המשפטיים הביעה הסבתא עמדתה כי על הקטינה לשהות במשפחה בה היא שוהה כיום,
16 ואת חוסר יכולתה ליטול על עצמה את מלאכת גידול הקטינה.
17 לאור כל האמור, סבורה העו"ס לחוק האימוץ כי תוכניתה של הסבתא אינה מתיישבת עם
18 טובת הקטינה.
19
20 7. בהחלטתי מיום 08/09/2020 הוריתי על מינוי מומחית, הפסיכולוגית חנה מן, לבחינת
21 מסוגלותה ההורית של הסבתא. נוכח העובדה שמומחית זו ערכה חו"ד להורים בהליכי
22 הנזקקות, ולבקשת הסבתא בעניין זה, הוריתי על שינוי המינוי, אך שבמקום אותה מומחית
23 מונתה תחתיה הפסיכולוגית ד"ר חנה קמינר. ביום 30/01/2020 הוגשה חו"ד המומחית –
24 בעניין (היעדר) מסוגלות הורית של הסבתא.
25
26 8. בד בבד, הגישה המשיבה שאלות הבהרה למומחית, אשר הגישה תשובותיה לשאלות ביום
27 16/02/2020. לאחר מענה לשאלות ההבהרה קיימתי שני דיוני הוכחות בה נחקרו העו"ס
28 לחוק האימוץ, המומחית והסבתא.
29
30 9. אציין כי במסגרת ישיבת ההוכחות העלתה ב"כ המשיבה בקשה למינוי מומחית נוספת, אך
31 לא מצאתי מקום להיענות בחיוב לבקשתה והצדדים הגישו סיכומיהם.
32
33 10. טענות המדינה (ב"כ היועמ"ש) בסיכומיה:

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסי אף הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

- 10.1. לטענת המבקש תכניתה של הסבתא שפורטה בתצהיר מיום 3.4.19 בו טענה כי היא מעוניינת ומסוגלת לקבל את הקטינה ולגדל אותה אינה ישימה או מותאמת לטובת הקטינה. הסבתא אישרה כי נכון למועד התצהיר האב שוהה בביתה במסגרת מעצר בית אך טענה כי לאחר שמעצר הבית יסתיים הוא ישוב להתגורר בביתו. במסגרת פסק הדין החלקי הורה בית המשפט כי לשם בחינת תכניתה של הסבתא הוא מורה על עריכת תסקיר עו"ס לחוק האימוץ.
- 10.2. העובדות שעולות ממסמכי ההליכים בבית המשפט לנוער כפי שצורפו וכן מתסקירי העו"ס לחוק הנוער ומסמכי העו"ס לחוק האימוץ ואמירות הסבתא לא הוכחו על ידי במהלך ההליך ולא הוגשה לגביהם כל התייחסות. מוסיפה ב"כ היועמ"ש, כי צירוף כל העובדות מעלה כמה קלושים על בלתי קיימים סיכוייה של תוכנית הסבתא להתממש.
- 10.3. הוריה של הקטינה שניהם בעלי רקע משפחתי נפשי תפקודי ואישי מורכב. על סמוך להולדת הקטינה לא היו ההורים בקשר עם גורם טיפולי כלשהו ורק עם מעברם למקום מגוריהם הנוכחי, כשהאם כבר בהריון מתקדם – חודש הקשר אך הניסיונות לסייע לבני הזוג כשלו אף הם נוכח חוסר רצונם לשתף פעולה עם תכנית הטיפול שנבנתה עבורם.
- 10.4. לאחר לידת הקטינה נעשתה פנייה לבית משפט לנוער והקטינה הוצאה בהתאם להחלטה ובהסכם למשיבים. ביום 20.2.17 הקטינה הועברה למשפחת אומנה שם שוהה מאז בהמשך הוכרזה נזקקות והצווים הוארכו מעת לעת. בהתאם להחלטה מיום 18.3.19 של בית משפט זה נקבע כי עד החלטה אחרת לא יתקיים בין הקטינה לבין בני משפחתה.
- 10.5. בתסקירים שהוגשו וכן בחוות הדעת של המומחית מתוארת מערכת יחסים מורכבת בין הסבתא לכלתה המשיבה; הסבתא תיארה כי אינה יכולה לסבול את נוכחותה של כלתה והעו"ס אף ציינה את סגנון התקשורת ביניהן כצעקני וזכני ולעיתים אף תוקפני. אגב דברים אלה נתמכו על ידי האפו"ט לדין שטענה שהתרשמה במישרין מצעקות, האשמות וטענות הדדיות בין הסבתא לבין האם. מכל מקום עלה מהדיווחים כי הסבתא אינה מצליחה לזכות לשיתוף פעולה מינימלי מצד האם. למומחית סיפרה הסבתא כי לאם השפעה לא טובה על בנה (האב) והיא אף מפחדת שתהרוג אותו בשנתו! מעבר לכך, עלה כי לסבתא מערכת יחסים מורכבת עם אבי הקטינה הוא בנה, המאופיינת בחוסר שליטה וחוסר יכולת להציב לפניו גבולות. האב מתנהג אליה בתוקפנות ואלימות אינו נשמע לה והיא מתקשה לכפות עליו כיצד

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסי אף הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

- 1 להתנהג. הסבתא אישרה למשל כי אינה מצליחה למנוע מבנה לצאת מביתה (הגם
2 שהוא אמור להימצא אצלה בתנאי מעצר בית והיא המפקחת והאחראית עליו).
- 3 10.6. כל הדברים הללו חיזקו את ההערכה הראשונית שהייתה לגורמי הטיפול עוד בסמוך
4 ללידת הקטינה, כי הסבתא מונעת בעיקר מרצונה לעזור לבנה ללא שיש ביכולתה
5 לשים את טובתה של הקטינה בראש סדר העדיפויות וללא הבנה של המשמעויות
6 וההשלכות של גידול נכדתה כאם אומנה והיא תתקשה מאוד להציב גבולות לבני הזוג
7 ועל כן העברת הקטינה לסבתא אינה מתיישבת עם טובתה.
- 8 10.7. בכל הנוגע למוטיבציה ולנכונות של הסבתא לגדל את הקטינה צוין כי במהלך כל
9 הוועדות לתכנון וטיפול בעניין הקטינה (אשר בכולן נכחה הסבתא) – לא ביקשה
10 לגדלה הגם שידעה על ההמלצה לנקוט בהליכי אימוץ כלפי הקטינה. עמדת הסבתא
11 נשמעה ונבחנה ישירות גם על ידי בית המשפט לנוער ששם התבררו ההלכים בעניין
12 הקטינה. הסבתא נחכה בכל הדיונים והביעה בהם את רצונה כי הקטינה תגדל
13 במשפחת אומנה שכן היא לא יכולה לקחת זאת על עצמה.
- 14 10.8. מכל האמור עולה כי עד הגשת התובענה שלפניי ומשך כשנתיים ימים לא ביקשה
15 הסבתא לגדל את הקטינה ואף החזיקה בעמדה כי טובת הקטינה להישאר בבית
16 משפחת האומנה.
- 17 10.9. בדיון ביום 18.3.19 ניתן לראשונה מפי ב"כ הסבתא כי הסבתא מעוניינת לגדל את
18 הקטינה, בהמשך גם הוגש תצהיר. אלא שלהבדיל מהעמדה הנחרצת שהוצגה מפי
19 ב"כ של הסבתא, הסבתא עצמה המשיכה להציג עמדה אמביוולנטית שאינה חד
20 משמעית באשר לרצונותיה לגדל את הקטינה (הדבר חזר על עצמו גם בפני העו"ס וגם
21 בפני המומחית).
- 22 10.10. לטענת המבקש, בקשת הסבתא להוצאת הקטינה ממשפחת האומנה, לאחר שלוש
23 שנים במהלכם היא שוהה אצלה, עלולה להסב נזק שייתן את אותותיו בקטינה עוד
24 שנים רבות קדימה ולהטביע חותם חמור בהתפתחותה הקטינה. המעבר המבוקש
25 צפוי לטלטל כל ילד קל וחומר ילדה עם מטען גנטי כמו הקטינה שהיציבות חשובה לה
26 עד מאוד. אין חולק על הנזק שיגרם מהניתוק ולא נראה כי הסבתא ערה למשמעות
27 הדברים עת היא טוענת בהקשר זה "כי הקטינה תתגבר" וכן כי היא מסוגלת לגדלה.
28 לדברי ב"כ היועמ"ש הנזק הכרוך בניתוקה ממשפחת האומנה קטן מהנזק הציפוי אם
29 תגדל כילדה מאומצת.
- 30 10.11. על מסוגלותה ההורית של הסבתא נכתב – הסבתא בת 67, אלמנה איבדה את בעלה
31 בגיל צעיר בתאונה וגידלה את ילדיה (עוד חמש בנוסף למשיב) לבדה ללא תמיכה

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

- משפחתית. הסבתא מוכרת לשירותי הרווחה וזקוקה למעורבות וסיוע אינטנסיבי על
רקע קשיים תפקודיים וכלכליים, מצבים משבריים ומצבם הנפשי של ילדיה .
הממצאים מהאבחון שנערך לסבתא בהם פירטה המומחית לצד ביקורת מציאות
תקינה, היכרות עם הנורמות החברתיות ויכולות ליצירת קשרים בין אישיים, עלה כי
לסבתא קשיים רבים מבחינת אישיותה. היא מצומצמת מבחינה רגשית חסרת
בשלות ובגרות, מתפקדת בצורה מותאמת במצבים מוגדרים אך נמנעת ונסוגה
במצבים בהם הגירוי מעורפל. היא מודעת למה נדרש ממנה מבחינת תכנית הפעולה
אך קשה לה להבין את נפשה של הילדה. היא נמנעת מלהתייחס לקושי הכרוך
מבחינת הקטינה במעבר אליה ואינה חושבת כלל על משמעות הקשר בין הקטינה
למשפחת האומנה. הסבתא עצמה חוותה מצבים טראומטיים בחייה, היא אינה
עקבית והחלטית בעמדתה בכל הדברים שמעלה אין שום התייחסות לקטינה,
לצרכיה ולטובתה. המומחית שמונתה על ידי בית המשפט המליצה לא להיעתר
לבקשת הסבתא ועל אימוצה על ידי משפחת האומנה.
בהתייחס לממצאי האבחון ציינה המומחית כי הממצאים לא שללו לחלוטין את
מסוגלותה ההורית (מסוגלת חלקית לא מטיבה ולא מספקת) וחרף האמור היא לא
ביססה המלצתה על ממצאים אלה ויש להסתכל על כלל מרכיבי התמונה. המומחית
התייחסה לקושי הניכר של הסבתא להציב גבולות להוריה ומסקנתה שאם תוצא
ממשפחת האומנה יגרם לה שבר שיהיה קשה ביותר לאחותו.
10.12. בנסיבות אלו השאלה שנותרה היא האם להעבירה לבית הסבתא מבית משפחת
האומנה. בחינת חלופת המשפחה המורחבת נעשת במסגרת בחינה טובתה של
הקטינה, השיקולים שיש לקחת בחשבון ידונו בהרחבה במסגרת דנ"א 6211/13 שם
צוין כי לצד חשיבות השיקול בשימור הקשר למשפחה הביולוגית אין הוא מהווה את
השיקול המכריע ועוצמתו אף קטנה שמדובר בהחזרת הקטין לקרובי משפחה אחרים
ולא לבית הוריו הביולוגיים. כן נקבע, כי יש לאזן שיקול זה עם שאר השיקולים
בהכרעה בשאלת טובת הקטין והם: עמדת ההורה הביולוגי, היכולות ההוריות של
המשפחה המורחבת לגדל את הילד ולהעמיד גבולות להורה הביולוגי, משך הזמן בו
שוהה הקטין בבית המשפחה המיועדת לאמץ והנזק- לטווח קצר וארוך שעשוי
להירגם אם ינותק מהמשפחה.
10.13. איזון מכלול השיקולים בנסיבותיה של הקטינה מביא למסקנה כי תכניתה של
הסבתא אינה מתיישבת עם טובת הקטינה והשיקול בדבר שימור הקשר המשפחתי
הביולוגי צריך לסגת מפני שיקול שמירת טובתה של הקטינה והצורך להבטיח
התפתחותה התקינה.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

10.14. צמצום האימוץ- נקודת המוצא של האימוץ היא אימוץ סגור. בענייננו הן העו"ס והן המומחית לא המליצו על צמצום תוצאות האימוץ ביחס למי מבני המשפחה ובהתאם לכל האמור עתרה ב"כ היועמ"ש לדחות את הבקשה.

11. טענות הסבתא:

11.1. ביום 14.3.19 הורה בית המשפט על צירופה של הסבתא כמשיבה נוספת בבקשה להכרזת הקטינה כברת אימוץ. ביום 2.6.19 ניתן פסק דין חלקי בו הוכרזה הקטינה כברת אימוץ כלפי הוריה. עוד נקבע כי הסבתא תישאר חלק מההליך לבחינתה כחלופה אפשרית לגידול הקטינה.

11.2. לטענת הסבתא היא מעוניינת לאמץ את הקטינה ולגדלה והוריה הביולוגיים של הקטינה הודיעו לבית המשפט כי הם תומכים בבקשה.

11.3. לדברי הסבתא גם אם לא תהווה עבור הקטינה "אם אידיאלית" הרי שתהיה עבורה אם טובה דיה.

11.4. הסבתא קובלת על כך שמבחינת המסוגלות ההורית שנערכו לה חסרים ביותר, לא נערכו מבחני משכל והמומחית בכוונת מכוון לא הצביעה על נקודות החוזק שלה.

11.5. גם העו"ס לא הצביעה על העובדה שיש לסבתא גם ילדים מוצלחים שאינם נזקקים לשירותי הרווחה והדבר מלמד על הצלחה בפועל של גידול הילדים על ידה בעבר.

11.6. הסבתא היא אומנם אישה פשוטה וקשת יום אולם היא גם אישה שעל אף מותו הטרגי של בעלה לנגד עיניה, הצליחה לגדל את ילדיה בעצמה ורובם נורמטיביים ומתפקדים. בנוסף, היא מתפקדת בהצלחה כסבתא לנכדיה מיתר הילדים. כעולה מחוות דעת המומחית, לסבתא יכולת ביקורת מציאות תקינה, הכרות עם הנורמות החברתיות ויכולת ליצור קשרים בין אישיים ויכולות קוגניטיביות תקינות.

11.7. לבקשת הסבתא הורה בית המשפט למומחית להמציא לבאי כוחה את חומרי הגלם עליה הסתמכה חוות הדעת ובהתאם הוגשה השלמה לסיכומים בה טענה הסבתא כי ניכר פער בין מסקנות חוות הדעת לחומרי הגלם. חרף המסקנה בחוות הדעת כי הסבתא אינה עקבית בעמדתה בעניין הקטינה ניתן לראות בחומרי הגלם כי הסבתא אמנם מעלה קשיים אפשריים בגידול הקטינה אך היא חוזרת ואומרת לאורך כל הליך הבדיקה כי היא רוצה לקחת את הקטינה אליה וחשב לה שהקשר ביניהן יישמר. עוד עולה כי היא מודעת לצרכים הפיזיים ולכוחות שזה ידרוש ממנה. לעניין עבודתה מדובר על עבודה של שלוש שעות ביום הדבר לא הועלה כקושי בחומרי הגלם והמסקנה בעניין שגויה מן היסוד. לאור האמור נטען, כי יש פער בין מסקנות המומחית לבין חומרי הגלם. אין בחוות הדעת ובטח לא בחומרי הגלם שלה כדי

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

- 1 לבסס את המסקנה כי לסבתא אין יכולת לגדל את הקטינה. הסבתא סבורה כי
2 מסקנות חוות הדעת אינן מבוססות על מבחנים אובייקטיביים אלא על התרשמות
3 סובייקטיבית מוטה של הבודקת.
- 4 11.8. הסבתא הבהירה כי רצונה לגדל את הקטינה ויש לה יכולת לעמוד בפני בנה וכלתה
5 ולהציב להם גבולות וטובת הקטינה היא בראש סדר העדיפויות שלה.
- 6 11.9. לטענת הסבתא היא חזות באמירותיה בפני העו"ס מתעלמות מהלחצים שהופעלו
7 עליה מצד הרווחה כדי לשכנע אותה שטובת הקטינה לגדול במשפחת האומנה ושגם
8 גרמו לה להבין כי אם תאמר בשעתו את מה "שמצופה ממנה" יאפשרו לה גורמי
9 הרווחה קשר עם הקטינה. האמור גרם לכך שהיא אמרה דברים שהיא לא התכוונה
10 אליהם וכעת המדינה נאחזת בדברים אלה והופכת אותם לחזות הכל. רצון הסבתא
11 עומד בקנה אחת עם טובת הקטינה ולכל הפחות לקיים קשר עמה.
- 12 11.10. לשיטת הסבתא, המחוקק והפסיקה קבעו כי זכותו של קטין לשמור על קשר עם
13 קרוביו הוא חלק בלתי נפרד מזכותו לכבוד, לחיי משפחה ולזהות זכויות המוגנות
14 ומעוגנות בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו והפגיעה בהם רק באמצעות מבחני פסקת
15 ההגבלה שבחוק היסוד.
- 16 11.11. אומנם בין הסבתא לקטינה לא נוצר קשר משמעותי אך הדבר אינו באשמת הסבתא
17 אלא באשמת גורמי הרווחה שמנעו כי יהיו מפגשים בינה לבין נכדתה לאורך תקופה
18 ארוכה וללא כל הצדקה וכעת משתמשים בכך להצדיק את הניתוק באופן סופי.
- 19 11.12. זאת ועוד, בשל שונותה של הקטינה מהמשפחה בה היא גדלה לאור העובדה שאמה
20 בת לעדה האתיופית והיא כהת עור הרי שיש חשיבות מיוחדת לקשר שלה עם הסבתא
21 זאת במיוחד לאור האמור בסיכומי המבקש לעניין תגובות הקטינה למראה אנשים
22 כהי עור, שהרי אם אכן זו הסיבה, יש חובה ליצירת קשר עם הסבתא הדומה לה
23 פיזית כך שתוכל לפתח הזדהות עמה ולא תפתח חלילה שנאה עצמית בשל צבע עורה.
24 לחילופין ומבלי לגרוע בעמדת הסבתא ככל שבית המשפט לא יקבל הבקשה הרי שמן
25 הראוי בנסיבות לכל הפחות לצמצם את תוצאות האימוץ כך שישאר קשר משמעותי
26 בין הקטינה לסבתא.

דיון והכרעה:

- 27
28 12. לאחר שהקטינה הוכרזה כבת אימוץ ביחס להוריה כעת ההכרעה היא לעניין אימוצה על ידי
29 הסבתא או לחילופין צמצום תוצאות האימוץ. בפתח הדברים יש לציין, כי השאלה המרכזית
30 אינה האם יכולה הסבתא לגדל את הקטינה אם לאו. השאלה הקרדינלית היא מהי טובת
31 הקטינה ובנסיבות חייה הנוכחיות, מה ייטב עבורה – להיעקר ממשפחת האומנה המגדלת
32

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 18-26

אותה מאז לידתה ולעבור לחיות עם סבתה (ואביה ככל הנראה)? או שמא להישאר אצל משפחת האומנה ולאבד את האפשרות לגדול בחיק משפחתה הביולוגית?

13. הצבת וניסוח השאלה כך נובע באופן ישיר משתי הוראות הפותחות את חוק אימוץ ילדים, התשמ"א – 1981 (להלן: "החוק"). אחת פטרנליסטית וכללית, האחרת מפנה לזכויות הילד ומפרטת שיקולים נוספים שיש להביא בחשבון.

סעיף 1(ב) לחוק קובע מבהיר כי החלטות בתיקי אימוץ כפופות ומוכתבות על פי עקרון טובת הילד/המאומץ:

"צו אימוץ וכל החלטה אחרת לפי חוק זה יינתנו אם נוכח בית המשפט שהם לטובת המאומץ"

סעיף 1ב לחוק מוסיף לעקרון הפטרנליסטי של טובת הילד את זכויותיו ומבהיר שיקולים חשובים נוספים שיש לקחת בחשבון ובהם צרכי הילד, אינטרסיו וזכויותיו לרבות הזכות ליציבות ומינימום מעברים:

"בעת טובת בחינת המאומץ בהחלטות בהליכי אימוץ יובאו בחשבון זכויות הילד, צרכיו והאינטרסים שלו, לרבות הזכות ליציבות ובכלל זה צמצום העברתו ככל הניתן בין מסגרות או בין משפחות..."

14. אין ספק, כי האפשרות גידול ילדים שהוריהם נעדרי מסוגלות הורית, על ידי המשפחה המורחבת הינה סוגיה שזוכה כיום לעניין רב והיא מחדדת את הדילמה האנושית והשיפוטית בהכרעה בשאלות כגון זו שלפניי. דוגמא מובהקת להתלבטות בעניין זה מצאנו בפרשת **"תינוק המריבה II"** שזכתה לדיון נוסף בדנ"א 6211/13 **היועץ המשפטי לממשלה – משרד הרווחה והשירותים החברתיים נ' פלונית** (23/12/2013, פורסם בנבו) – להלן "עניין פלונית". באותו מקרה, כידוע, נבחנה השאלה מה תהא טובת הילד – להמשיך ולחיות עם משפחת האומנה אליה הועבר או שמא להיות מאומץ בידי דודתו ובסופו של דבר נקבע בדעת רוב כי יש להותיר הקטין בידי משפחת האומנה ולא להעבירו לדודתו ונבחנו שיקולים בסוגיית טובת הילד שראיתי לנכון להביאם בפתח הכרעתי זו. מהכרעה שיפוטית חשובה זו, כמו גם פסקי דין נוספים ניתן ללמוד ולרכז את אבני הדרך המרכזיות המסייעות להפעיל את שיקול הדעת השיפוטי בדרך להכרעה;

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזוהים -

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

14.1. שלבי ההתדיינות בהליך האימוץ משפיעים על שיקול הדעת והשיקולים

המכריעים: בשלב הראשון בטרם מוכרז קטין כבר אימוץ, שיקול טובת הילד אינו עומד לבדו. אם יימצא שישנה מסוגלות הורית או פוטנציאל למסוגלות הורית להורים, ילדם לא יימסר לאימוץ. הדברים משתנים מקום שילד מוכרז כבר אימוץ כלפי שני הוריו הביולוגיים וההתדיינות עוברת לשלב השני, שלב שאלת האימוץ. כאן שיקול העל המכריע ואין בלתו הוא שיקול טובת הילד. שיקולים הנוגעים לטובת ההורים הביולוגיים או המשפחה המורחבת הביולוגית, כפופים לעיקרון זה ואינם יכולים להתעלות עליו (עמ' 119-120 לפסק דינו של השופט הנדל בעניין פלונית ועמ' 26 לפסק דינה של השופטת נאור).

14.2. "קשר הדם" – שיקול מוצא מרכזי אך לא מכריע. משפיע גם על קשר עם משפחה

מורחבת: בדיבור קול הדם, הכוונה לקשר הדם ולקשר המשפחתי הטבעי שבין ילד לבין מולידיו. בפרשת תינוק המריבה נשמעו, חודדו והוסברו משמעות ועוצמת המושג אך הוכרה מגבלת עיקרון "קול הדם" או "קול הטבע". השיקול הוכר **כשיקול מרכזי** בקביעת טובת הילד, אך **לא כשיקול מכריע**. כמעט כל השופטים ובפרט השופטים עמית ונאור הצביעו עליו כנקודת מוצא (עמ' 27 לפסק דינה של השופטת נאור עמ' 93 לפסק הדין של השופט עמית). לפי שיקול זה, בשיטת המשפט הישראלית, ככלל, טובת הילד היא שיהא אצל הוריו הביולוגיים (ראו גם בע"מ 778/09 **היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני** (29/11/2009), פורסם בנבו).

בתיבה "קול הדם" הכוונה אינה רק להורים הביולוגיים, אלא גם לקרובי משפחה נוספים. בפסק הדין הראשון קודם הדיון הנוסף בעניין פלונית חידד כב' השופט עמית והבהיר כי יש ליתן משקל "לקול הדם" לא רק כאשר מדובר בהוריו של הקטין אלא גם כאשר עסקינן במשפחה המורחבת.

גם יתר חברי ההרכב היו שותפים לעמדה זו אלא שהם הבהירו, כי כאשר מדובר בקשר הדם של המשפחה המורחבת עוצמת שיקול זה פוחתת (פסק דינה של השופטת נאור בעמ' 127, פסק דינה של השופטת ארבל בע"מ 6593/06 **פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה** (ניתן ביום 22/3/2007 ופורסם בנבו, פסק דינו של השופט ג'ובראן (עמ' 109 לפסק הדין). זו גם הייתה גישת השופט הנדל שתלה אותה בהיעדר המעמד של המשפחה המורחבת בהליכי האימוץ. לדבריו, המחוקק ראה לנכון להפלות בין דם לדם (דם ההורים קרוב יותר מהמשפחה המורחבת שלה אף אין מעמד בהליך האימוץ – עמ' 120 לפסק הדין של השופט הנדל) באשר למשקל השיקול, הוא אף אינו מכתיר אותו כמרכזי אלא טוען שיש לו משקל כשיקול בין מכלול השיקולים (שם).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

1 אף השופט רובינשטיין ראה לנכון להידרש לבחון אפשרות גידול ילדים על ידי דודם
2 ודודתם מכוח עיקרון קול הדם ואפשרות הותרת קשר עם ההורים הביולוגיים עת דן
3 בערעור על החלטה לפי סעיף 12(ג) לחוק (בע"מ 5024/10 פלוני נ' היועץ המשפטי
4 לממשלה (ניתן ביום 22/8/2010 ופורסם בנבו). בפסק דינו בעניין פלונית הוא למעשה
5 "פישר" בין עיקרון טובת הילד לבין קול הילד וקשר הדם בכך שקבע כי בהינתן
6 שטובת הילד מאפשרת זאת יש לשאוף לאימוץ פתוח בין הילד לבין הדודה. כלומר
7 אימוץ פתוח צריך להישקל גם כלפי המשפחה המורחבת.
8

9 14.3. **מימד הזמן כשיקול מכריע**: כל שופטי הרוב בעניין פלונית סברו כי מימד הזמן הוא
10 בעל משקל מכריע או מהווה "שובר שוויון". מימד הזמן אצל ילדים רכים שונה
11 מהותית מזה של מבוגרים. לעתים עשויים להתחולל שינויים בנפשו של הילד אשר לא
12 יאפשרו עוד לנתקו מהסביבה בה היה מצוי ולהעבירו למשפחתו הביולוגית. מימד
13 הזמן קשור בטבורו לנזקים הקשים שעלולים להיגרם לילד כתוצאה מניתוקו
14 מההורים הפסיכולוגיים (הורי אומנה) והעברתו למשפחה המורחבת (השופט
15 רובינשטיין בפסקה ו', עמ' 86 לפסק הדין, השופט ג'ובראן בעמ' 107 לפסק הדין). על
16 כן יש להיזהר "ממעשה עשוי" ותוצאה עובדתית שמכתיבה מציאות והכרעה
17 משפטית (השופט עמית בעמ' 99 לפסק הדין, השופט הנדל בעמ' 121, 124 לפסק הדין
18 והשופטת נאור בעמ' 29 בעניין פלונית).
19 השופטים ארבל ועמית הביעו בפסקי דינם ביקורת על המצב בגדרו ילד מועבר
20 למשפחת אומנה בשלב שבו נדרשות בדיקות נוספות שאורכות זמן מטבע הדברים וכך
21 נוצרת סיטואציה שללא קשר לתוצאות המסוגלות ההורית של המשפחה המורחבת,
22 יימצא הילד כבר זמן רב אצל המשפחה האומנת שתהפוך למשפחתו הפסיכולוגית
23 והדבר מכתוב למעשה מלכתחילה את ההחלטה בהליך האימוץ. שיקול זה שלא
24 לטלטל הקטין פעם נוספת הוא גם שהיטה את הכף בקרב הדיון הנוסף לפי דברי
25 השופט עמית. מדברים אלו, למד בית משפט זה, כי יש הכרח לנהוג (כפי שנהגו
26 שירותי הרווחה במקרה הנוכחי) לבחון אפשרות של גידול הילד על ידי המשפחה
27 המורחבת עוד לפני לידת הילד או סמוך מאוד לאחר מכן, לקיים את הבדיקות
28 הנדרשות במהירות וביסודיות המרבית לעניין התאמה ומסוגלות הורית של המשפחה
29 המורחבת ורק אז באם המענה הוא שלילי מבחינת יכולת סיפוק צרכי הילד במשפחה
30 המורחבת, יש לפנות לאפיק של אומנה, רצוי עם אופק אימוץ.
31 בדומה למקרה שלפנינו, גם בפרשת תינוק המריבה סברו מומחים (ד"ר שרי ממכון
32 שלם), כי הסיכון לקטין גדול במיוחד במקרה של הוצאתו ממשפחת האומנה בשל

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

1 מטענו הגנטי וכי רף האמון וההתקשרות שילד כזה זקוק לו גבוה יותר מילד בעל
2 מטען גנטי רגיל. לכן הנזקים שצפויים לקטין לא יהיו ניתנים לתיקון גם לא
3 באמצעות הורות חיובית כפי זו של הדודה באותו מקרה. החשש הוא מפגיעה
4 בתשתית הכוחות של התפתחותו הרגשית והנפשית של הילד. דברים אלה מושתתים
5 על תיאוריית ההתקשרות (attachment theory) המבוססת על כך שלהתקשרות
6 הראשונית של ילד מינקות לבין הדמויות המגדלות אותו חשיבות רבה במהלך החיים
7 וההמשכיות וההתמדה בקשר הראשוני שנוצר הינן יסוד מרכזי בהתפתחותו התקינה
8 של כל אדם. לצד עיקרון זה צוינו מחקרים בתחום הפסיכולוגיה שלפיהם אם קיימת
9 שהות של 12 חודשים ברציפות אצל הורים מגדלים המשמשים כהורים פסיכולוגיים
10 של הילד, יהיה זה בדרך כלל בלתי סביר לנתק את הקשר בין הילד לבנים לצרכי
11 העברתו למשפחה הביולוגית. תיאוריית ההתקשרות התקבלה גם על ידי בית המשפט
12 העליון (עמ' 33 לפסק הדין וכן ראו ע"א 577/87 **היועץ המשפטי נ' פלונית**, פ"ד לח(1)
13 461, בעמ' 475-476 (1981)).
14

15 14.4. **אימוץ בין משפחתי מחזק ההשתייכות וההזדהות ומקטין נזקים ארוכי טווח :**
16 לאפשרות אימוץ על ידי הורי ההורים הביולוגיים של קטין יש משקל מיוחד עם
17 יתרונות וחסרונות (עמ' 29-30 לפסק הדין בעניין פלונית): אימוץ בין משפחתי (כלומר
18 בתוך המשפחה) שומר מטבעו על ערוץ פתוח בין המאומץ לבין הוריו הביולוגיים
19 ("לטוב" ו"לרע"). יש בכך יתרון בכך שהדבר מאפשר לקטין לשמר את זהותו ואת
20 תחושת השתייכותו למשפחה גרעינית. בנוסף באימוץ זה אין חשש לנזקים ארוכי
21 טווח שעלולים להיגרם לילדים שנמסרו לאימוץ למשפחות זרות. השופט עמית
22 מסביר בהקשר זה על תחושת הנטישה האפשרית, חיפוש אחר שורשים, תחושת
23 אבדן, תלישות, פגיעה בביטחון ובשתייכות ובעיות בגיבוש הזהות העצמי (למי אני
24 דומה) (וראו עמ' 97-98 לפסק הדין בעניין פלונית).
25

26 14.5. **אימוץ בין משפחתי הוא אימוץ פתוח המעמיד המשפחה המורחבת ואת הילד**
27 **בקונפליקט נאמנויות :** אימוץ בין משפחתי משמעותו ברוב המקרים אימוץ פתוח,
28 שכן המשפחה המורחבת ידועה להורים הביולוגיים ובעל פי רוב מקיימת קשרים
29 קרובים עמם. אלא שאימוץ פתוח לא תמיד משרת את טובת הילד לאור מורכבותו
30 של הסדר זה המצריך בחינת עמדת ההורים הביולוגיים ביחס לאימוץ והשלמתם עם
31 העובדה שילדם ילקח מהם ואי חבלה בהליך האימוץ על ידי הקרובים. השופטת
32 ארבל כינתה זאת בעניין פלונית אינטרס שימור גבולות האימוץ והשופט הנדל כינה
33 זאת שיקול "מורכבות החיבור". כן יש לקחת בחשבון קונפליקטים שנוצרים בין

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

נאמנות המאמץ לבני משפחתו (ההורים הביולוגיים) לבין נאמנותו כלפי המאומץ (הילד). יש לבחון עד כמה הסדר זה עלול לפגוע ביציבות הנפשית של הילד הנמצא בתווך בין המשפחות (השופטת חיות בעמ' 106 לפסק הדין בעניין פלונית). מכאן ניתן ללמוד עוד שניתן לקשור את שיקול טובת הילד עם שאלת קיומו ועוצמתו של סיכון שעלול להיגרם לו ולהתפתחותו התקינה באם יוותר בחיק המשפחה הביולוגית (המורחבת). בפרט מדובר באותם מקרים שבהם נראה כי אין סיכוי כלל לשיפור כלשהו במסוגלות ההורית של ההורים וגידול הילד על ידם ואף הקשר עמהם, עלול להזיק לו. חשש שכזה מתחזק אם הם גרים עם הוריהם או בסמיכות להם או מצויים עמם בקשר הדוק ופוגשים בהם על בסיס יומיומי.

14.6. **אין קשר לצבע העור**: בשעה שעניין זה עלה גם בהליך שלפניי כיוון שהאם ממוצא אתיופי חשוב להדגיש כי לפי מחקרים אמפיריים, אימוץ ילדים בעלי צבע עור שונה מזה של ההורים המאמצים לא פגע במאומצים. לא ביציבותם הנפשית ולא בדימוי העצמי שלהם. אף ההישגים הלימודיים של מאומצים אלה לא נפלו מאלה של מאומצים שאומצו על ידי הורים עם אותו גוון עור. מכאן שאין למעשה כל בסיס אמפירי להנחה או לטענה שאימוץ של קטין על ידי מאמצים שצבע עורם שונה מנוגדת לטובת הילד (פסקה 3 בעמ' 103 לפסק הדין של כב' השופטת חיות כתוארה אז בעניין פלונית). כן צוין, כי בארה"ב, שם נבחן במחקרים עניין השפעת השוני בין גוון העור של מאומצים ומאמצים, כלל לא מותר להביא בחשבון במסגרת ההכרעה השיפוטית שיקולים של צבע העור או גזע בהליכי האימוץ (ראו שם).

14.7. **אינטרס משפחת האומנה**: בעמ' 30 לפסק הדין בעניין פלונית הובא גם אינטרס אחר הוא אינטרס המשפחה המיועדת לאמץ, כאשר ככל שהיא הופכת למשפחה הפסיכולוגית של הילד וחולף זמן רב יותר, יש ליתן משקל רב יותר לאינטרס של משפחה זו. אציין כי לטעמי משקלו של שיקול זה נמוך ביותר בשלב ההתדיינות הנוכחי ואני רואה לנגד עיני את טובת הילד בלבד.

15. על כל הפרמטרים והשיקולים שהובאו בפסיקה לעיל יש להוסיף ולפרט אתגרים שייחודיים לאומנת קרובים. במסמך חשוב שהוכן על ידי שירותי הרווחה המכונה **'תורה מקצועית** – **אמנת קרובי משפחה (Kinship)**" (להלן **'מסמך התורה המקצועית'**) מופו הצרכים והאתגרים של אומנת קרובים שבדרך כלל אינם מאפיינים משפחות אומנה רגילות. אמנם בהליך זה מדובר על אימוץ בין משפחתי, אך ניכר כי רבים מהאתגרים היפים לאומנת

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

1 קרובים יפים גם לאימוץ בין משפחתי. נראה כי על קרוב משפחה המבקש לשמש כאומנה או
 2 לאמץ ילד שהוא קרוב משפחתו, לשקול היטב כיצד הוא עומד באתגרים אלה
 3 שהמשמעותיים שבהם מובאים להלן :

4 • רגש – עומס רגשי רב ; עוצמות רגשיות הן לגבי העבר והן לגבי ההווה. כניסה בלב
 5 לא שלם על רקע תחושת המחויבות להורים הביולוגיים ולילד. כניסה על רקע
 6 הזדהות יתר עם הילדים ומצוקתם (מוביל לפיצוי יתר). לעתים יש קושי רגשי הנובע
 7 מחוויית הורות לא מיטיבה של האומנים עצמם.

8 • גמישות – לעתים מתקבלות משפחות חלשות (חסרי כוחות) עם קשיים בכישורים
 9 ההוריים ושאינן גמישות לשינוי ו/או לא יכולות לנהל שותפויות.

10 • כפל נאמנויות – לילד ולהורים ; לעתים צריך לטפל בו זמנית בהורים הביולוגיים
 11 ובילדים שקיבלו ; לעתים יש קונפליקט נאמנויות את מי להחזיק אם לא ניתן גם
 12 וגם.

13 • העמדת גבולות לילד.

14 • קושי בהכרה בהורות משותפת עם המדינה והכנסת גופי האומנה לטיפול ; קושי
 15 בקבלת סמכות והתערבות בדרכי הטיפול ביחס לערכי המשפחה והרגליה.

16 • קריסות בגיל ההתבגרות – נצפו יותר קריסות של אומנה בגיל ההתבגרות, הנובעות
 17 מהקושי של סבים וסבתות להתמודד עם גיל זה.

18 • קשר של האומנים עם ההורים הביולוגיים.

19 • עבודה בשותפות – הסתרת מידע על ההורים הביולוגיים, חוסר שקיפות, קושי
 20 בהכנסת גופי אומנה לבית משפחת האומנה ולקיים שיתוף אמיתי.

21
 22 אתגרים ייחודיים קיימים גם בקרב ילדים הנקלטים באומנת קרובים :

23 • **הפסד של פונקציה** – במעבר למשפחה האומנת, הילד מפסיד את הפונקציה
 24 המקורית שהפכה להיות הורה (סב, אח וכו').

25 • **קבלת סמכות הורית** – קיימת בעיה בקבלת סמכות הורית מצד ההורה האומן.

26 • **מעורבות** – קושי של הילדים בשל מעורבות המשפחות המורחבות.

27 • **אי וודאות מהעתידי** – חשש של הילדים הגדלים אצל סבים מבוגרים לגבי העתיד.

28
 29 מנגד יש לאומנת קרובים כוחות וחוזקות ייחודיים :

30 • **מחויבות לילד** – סידור טבעי ; מחויבות גבוה לילד (לעתים מלווה או נובעת מרצון
 31 לתיקון).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

- 1 • **קבלת הילדים** – ללא תנאי, דבר התורם ליציבות.
- 2 • לילד יש היכרות מוקדמת עם המשפחה.
- 3 • **סטיגמה** – המהלך הוא פחות סטיגמטי מבחינת הילד הן מול עצמו והן מול
- 4 הסביבה.
- 5 • **בטחון** – תחושת הבטחון של הילד במקומו גדלה.
- 6 • **תחושת שייכות וזהות**.
- 7 • **המשכיות** – אל מול המשפחה הביולוגית.
- 8 • **התקשרות** – אם הילדים עוברים לאומנה בעקבות מוות ישנן פחות בעיות של
- 9 התקשרות.
- 10
- 11 לאור דברים אלה, נראה כי חלק מרכיבי הבדיקה בכניסה לאומנת קרובים כפי שנקבעו
- 12 במסמך התורה המקצועית לעיל (עמ' 8) רלבנטיים גם בבדיקת התאמת סב/סבתא לאמץ את
- 13 נכדם ואלה הם :
- 14
- 15 • **יכולת הבטחת מוגנות הילד** – **מוגנות אישית** : מניעת ניצול פיזי או מיני של הילד
- 16 והיעדר סיכון בריאותי באם יחיה אצל הסבים. **מוגנות בבית ומוגנות בסביבה**.
- 17
- 18 • **איכות חיים טובה** – נבחנת לפי נכונות הסבים לטפל בילד, **יכולת פיזית לטפל**
- 19 **בילד**, יכולת כלכלית ו**יכולת רגשית** הכוללת היכולת להתמודד עם משברים;
- 20 אווירה כללית בבית (זוגיות, לכידות ונפרדות).
- 21
- 22 • **קידום והתפתחות הילד** – עד כמה הקרובים יכולים לקדם ולפתח את הילד לכדי
- 23 **התפתחות נורמטיבית** ובכלל זה : העמדת הילד במרכז וראיית טובתו וצרכיו,
- 24 יכולה עבודה של הסבים בשותפות ובגמישות, אפשרות לקשר של הילד עם
- 25 המשפחה הביולוגית הגרעינית והמורחבת, קשי עם הסביבה, יכולת לסייע לילד בכל
- 26 הקשור לבית הספר, יכולת להעמיד גבולות, יכולת לשימוש מושכל בסמכות, יצירת
- 27 משמעות לחייו של הילד ושאיפות לעתיד.
- 28
- 29

16. מן הכלל אל הפרט :

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

16.1. מכשול הגיל והמצב הבריאותי המורכב של הסבתא :

הקטינה שלפניי היא קטינה תזזיתית עם טמפרמנט סוער. היא ילדה אנרגטית הזקוקה לתשומת לב רבה, לבוגרים אשר להם כוחות פיזיים ומשאבים רגשיים שיוכלו לעזור לה לצלוח את השלבים ההתפתחותיים המורכבים העומדים לפתחה (עמ' 8 פסקה א' לחוות דעת המומחית).

לפניי סבתא בגיל 67 שנים כיום, אלמנה מזה 25 שנים (לאחר שאיבדה את בעלה בתאונה) ויש לה מלבד האב הביולוגי חמישה ילדים נוספים. הסבתא עברה בעבר 2 אירועים מוחיים, כיום סובלת מבעיות כרוניות שונות : לחץ דם, כאבי גב וכולסטרול. לא ניתן להתעלם מאלמנט הגיל והמצב האישי והבריאותי המורכב של הסבתא בבואי לשקול אימוצה של הקטינה על ידה, שעה שהיא עצמה רואה בגורמים אלה מכשול לקבל הקטינה למשמורתה או לאמצה. אגב דברים אלה יוער, כי בתצהיר הסבתא המונה 8 סעיפים בלבד אין כל התייחסות לקשיי הגיל, הבריאות או המורכבות הכללית המתוארת ביחס לה במסמכי גורמי המקצוע.

המומחית עצמה מדברת על כך שכוחותיה הפיזיים של הסבתא דלים, היא סובלת מכאבים עקב הפגיעה שנגרמה מהנפילה והמשך העבודה המאומצת אליה מחוייבת ולכן הסבירות כי מצבה ישתפר הוא קלוש. כן נראה כי קשיי החיים שחוותה עד כה התישו אותה (עמ' 8 לחוות הדעת של המומחית).

מחוות הדעת עולה הלכה למעשה כי הסבתא מכירה בכך שבשל מצבה הבריאותי וגילה המתקדם לא תוכל לגדל את הילדה. כך נרשם בעמ' 4 לחוות דעת המומחית :

"היא מודה כי יודעת שלא יתנו לה לגדל את הילדה, בגלל הגיל והמצב

שלה – אבל טוענת כי רוצה לראות אותה...

...פלמונית מודה בקשייה הבריאותיים. היא מספרת כי לפני 5 שנים

נפלה מכיסא וקיבלה מכה בראש ובגב, פתחה את הראש ומאז יש לה

כאבים בגב התחתון. נראה היה כי היא משלימה עם זה שהיא לא תגדל

את הקטינה (ואולי אפילו זה יקל עליה), אבל אומרת "אל תביאו אותה,

שתגדל איפה שהיא נמצאת היום. בגלל המצב שלי, לא יודעת מה יקרה

מחר, אבל תנו לי לראות אותה, לא שעה אחת בלבד".

גם בעדותה של המומחית צף עניין הגיל והמצב הבריאותי כגורם משמעותי :

"ש. אם אומר לך שלאורך הדרך כאן הסבתא אמרה מפורשות "אני

יכולה לגדל את הילדה אם יש לי קשיים מול הבן ואשתו, אבל

יכולה לגדל את הילדה" איפה מצאת לזה משקל בחוות דעתך?

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 18-26

ת. יחד עם זה היה היסוס לגבי מצב בריאותה שהוא גורם משמעותי
בשיקול הדעת, היה היסוס לגבי הכוחות שלה מצב בריאותה..."
(עמ' 13 13 שורות 14-17 לפרוטוקול).

16.2. לסבתא אין הכישורים והיכולות הרגשיות לגדל הקטינה בנסיבות העניין :

לגידול ילדה כה צעירה, בגיל מבוגר יש צורך בכוחות נפשיים ורגשיים. מה גם שמדובר
כאמור בילדה תזזיתית, אנרגטית וסוערת. לכך יש להוסיף כי אין לילדה התקשרות עם
הסבתא, היא לא פגשה בה תקופה ארוכה וכאשר הייתה נפגשת עמה המפגשים לא היו
לטובתה ולא יצרו קרבה ביניהם. אין כל ספק כי בכל הדיווחים, שיחות ואבחונים
הסבתא לא הצליחה לקחת בחשבון את רגישות הקטינה או לראות את צרכיה ודבריה
העידו על צמצום רגשי משמעותי. כפי שנראה בהמשך, המניע של הסבתא לגדל הקטינה
הוא אגוצנטרי ונובע מצרכיה וחשיבתה על עצמה ועל בנה ולא מתוך יכולת להבין את
צרכי הקטינה (עמ' 9 לחוות דעת המומחית). ראייתה את גידול הקטינה היא פנטזיונרית
ללא אחיזה במציאות, ללא הבנה של הקשיים שעלולים להתרגש עליה ועל הקטינה
וללא שיש לה תוכנית להיערך (עמ' 5 לחוות הדעת). בנוסף, הסבתא לא העלתה ולו פעם
אחת דילמה באשר לטובת הקטינה עצמה. ביקוריה של הסבתא הופסקו לאחר שמצוקת
הקטינה הובאה בפני בית המשפט על ידי האפוטרופא לדין אך אף לאחר החלטה זו לא
העלתה הסבתא ולו פעם אחת את עניין טובת הקטינה וכל העיסוק כולו בהליך הוא
רצונותיה שלה בקשר עם הקטינה. שוב אדגיש, רצון הסבתא לגיטימי ומובן. אין להקל
ראש בו. אך בכל פעם ששיקולי מבוגרים מצדי המתרגש עולים על הפרק יש לשוב למצפן
שלפיו בשלב זה שבו הקטינה הוכרזה בת אימוץ כלפי הוריה, שיקולי טובתה הם
המכריעים והחשובים ביותר. מנקודת מבט זו נאמרים הדברים.

לכך יש להוסיף התרשמות מנחת האומנה כי הסבתא מתקשה לקבל ביקורת ובעיקר
תתקשה ליישם החלטות הקשורות לילדה, הסדרי שהייה וכו' (עמ' 2 לדו"ח מנחת
האומנה). הן מנחת האומנה והן המומחית סבורות כי למרות שלסבתא יש כוחות
נפשיים והיא אכן התמודדה עם מצבי לחץ רבים בחייה, היא כבר מותשת רגשית
ועסוקה כל העת "בכיבוי שריפות" ולא בהעמקה ועיבוד הדברים. למעשה היא אינה
מבינה עד תום את הקשיים הכרוכים בגידול הקטינה (עמ' 3 לדו"ח מנחת האומנה, עמ'
6 לחוות דעת המומחית).

ניתן לסכם הדברים בדברי המומחית בחוות דעתה :

"... ביקורת המציאות של הסבתא תקינה, בתפיסתה היא קונקרטיית,

אך מצומצמת מבחינה רגשית. נראה כי מבחינה אישיותית הסבתא

חסרה את הבגרות והבשלות. במצבים מוגדרים היטב היא מתפקדת

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 18-26

20 בנובמבר, 2020

- 1 בצורה מותאמת, אך היא נמנעת ונסוגה במצבים בהם הגירוי מעורפל
2 עבורה. היא מודעת מה נדרש לעשות טכנית... כל התיאורים מתמקדים
3 רק בטיפול פיזי ... קשה לה להבין את נפשו של הילד.
4 ...מעבר לכל דבריה, נראה בעיקר כי היא מבינה שאינה יכולה לגדל
5 את הילדה אך כן חשוב לה לראות ולהכיר את נכדתה ושנכדתה תכיר
6 אותה.
7 מכל הדברים שמעלה הסבתא אין כל התייחסות לילדה, לצרכיה
8 למצבה הרגשי וליכולת שלה לראות בצורה טובה רפלקטיבית את
9 טובת הילדה. היא מדברת על צרכיה שלה בלבד מנקודת ראייה
10 אגוצנטרית ללא כל ניסיון להבין לעומק את הקושי ששינוי כזה עשוי
11 לגרום לילדה. אין שום התייחסות למה הילדה תרצה או תחוה.
12
13 וכן בדברים שמסרה בעדותה בבית המשפט :
14 "ש. העובדה שהסבתא במספי לא מבוטל של שנים כפי שצוין קודם לכן
15 והיא מחזיקה את אביה של הקטינה מעידה על כוחות נפש. או
16 שזה חסר חשיבות
17 ת. אני חושבת שאי אפשר לכמת על כוחות נפש
18 ש. זה מעיד או לא מעיד על כלום
19 ת. זה מעיד על כוחות מסוימים אבל נראה שגם לא מצליחה תמיד
20 לעמוד בכל מני נסיבות שהיא צריכה לעמוד בהן, כמו לא לתת
21 לאביה של הקטינה להיפגש עם הגרושה שלו או לתת לו לצאת
22 מהבית כי אסור לו לצאת מהבית משהו כזה.
23 ש. ברגיל אולי ביקורת מציאות תקינה היא דבר חשוב ונחוץ לתפקוד
24 הורי ?
25 ת. כן
26 ש. תחת כותרת שלך ציינת שיש לפלמונית יכולות בסיסיות ופרטת
27 אני מקריאה מה כתוב שם. והשאלה איזה משל נתת ליכולות של
28 פלמונית
29 ת. אני לקחתי אותן בחשבון. כן אבל זה לא מספיק כדי לצורך מה
30 שמדובר פה לקחת ילדה ולגדל אותה בנסיבות שבו היא חיה
31 ש. מה המשאבים הרגשיים שנדרשים כדי שאדם יוכל לשאת תפקיד
32 הורי טוב דיו.
33 ת. כדי להיות הורה, זה פילוסופיה שאפשר לכתוב עליה אינסוף,
34 נכתבו עליה מאמרים וספרים אבל אולי אגיד דבר אחד, שכדי
35 להיות הורה טוב דיו אחד הדברים שחשובים זה יכולת אפקטיבית
36 להבין את עולמו הנפשי של הילד. מה הצרכים שלו, מה

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

המחשבות שלו, מה השלב התפתחותי שנמצא בו ולהתאים עצמה
אליו ולפי מה שפלמונית תיארה כדרך שבה היא תטפל בילדה,
נראה שזה היה מאוד מצומצם ולא עונה למה שהילדה צריכה.

ש. הסתמכת על התיאור של פלמונית?

ת. כן. וגם על המבחנים" (עמ' 10 לפרוטוקול)

16.3. מהו המניע למאבק הסבתא על משמורת הקטינה : כל הגורמים המקצועיים קובעים
חד משמעית שהסבתא מונעת להיאבק על משמורתה ואימוצה של הקטינה מתוך
שיקולים אישיים שלה או רצון לממש עבור בנה את חוויית ההורות אך לא מתוך הבנה
של צרכי הקטינה וללא מסירת הסברים לעניין התרומה או היתרונות שיש לגידולה על
ידה להתפתחותה וסיפוק צרכיה (למשל הצורך בהשתייכות או הזדהות שנדון בפסיקה
לעיל).

16.3.1. כך למשל, במסגרת אבחון מטב של הסבתא לבחינת אפשרות לשמש כאומנה,
פתחה עו"ס מנחת האומנה את דבריה באומרה :

"מתוך הפגישה שקיימתי עם פלמונית, הסקתי כי המניע המרכזי
לאומנה הינה תחושת מחויבות של פלמונית כלפי בנה...היא מבינה את
המוגבלות והמגבלות של בנה ושל אישתו וברור לה לגמרי מדוע אינם
יכולים לגדל בעצמם את הילדה שעתידה להיוולד. יחד עם זאת, היא
רוצה להעניק לבנה, אליו היא מחוברת בנימי נפשה, הזדמנות להיות
בקשר עם הילדה ולחוות סוג של הורות ומעורבות בגידולה. היא מדברת
על כך שהיא חוששת שאם יקחו את הילדה למשפחה אחרת בנה ייפול
לדכאון ואולי אף יפגע בעצמו ואינה יכולה לשאת המחשבה הזו....
...היא ממוקדת בחשש שלה כלפי אביה של הקטינה ומה יקרה לו אם
התינוקת תעבור למשפחה אחרת וכן ברצון שלה שהוא יחוה הורות...
ישנו בפלמונית צד מאוד תמים, חם מסור ואוהב ואין לי ספק שהילדה
תהיה עטופה בחום ובאהבה. יחד עם זאת, אני שוב מבחינה כי פלמונית
אינה רואה לנגד עיניה את התינוקת כי אם את אביה של הקטינה וכי
למעשה הסכימה לאומנה למענו.....בשיח איתי אני מתרשמת כי
פלמונית אינה רואה לנגד עיניה את טובת הילדה אלא את טובתו של
בנה..." (אבחון מט"ב מיום 24/1/2017 מוצג ת/1).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 18-26

16.3.2. ובדיון בבית המשפט לנוער עולות אמירות אחרות שלפיהן הסבתא מעוניינת
בקשר מטעמים אישיים ולא מתוך ראיית טובת הקטינה :

"הסבתא הגברת פלמונית : לפני חודשיים הגעתי לבית החולים מגעגועים
לילדה ראיתי אותה פעמיים לזמן מאוד קצר... היא עוד מעט תשכח איך
סבתא שלה נראית. הם אמרו לי שבית המשפט יראה לי אותה פעם
בחודש וחצי. אני איבדתי עקרה לפני חודשיים, מזל שהבן שלי היה איתי
בבית... לא ראיתי אותה מאז שלקחו אותה, עברה חצי שנה. עד שנתנו לי
תשובה שאפשר לראות אותה כבר הייתה מאושפזת ואז זה נדחה לעוד
חודש זה רחוק ומאוד קשה...
אני מציעה עם כל הכאב שהיא תישאר איפה שהיא נמצאת אבל לא
באימוץ אלא באומנה, כדי שאוכל לראות אותה לפחות. אני יודעת שאני
לא יכולה לקחת את הילדה לחזקתי כי מה שהיה בפעם הראשונה זה
מה שקורה עכשיו, המצב הוא אותו מצב, אני רואה את זה וגם בית
משפט רואה את זה. ברור לי שיהיה לי קשה לקחת אותה אליי, הם
גרים לידי ובאותה עיר..." . (תנ"ז 17-05-43750 מיום 11.9.17).

16.3.3. בחוות דעת המומחית נרשם עוד בהקשר זה :

"לגבי רצונה לגדל את הילדה פלמונית מדברת באופן שיש בו סתירות
פנימיות בהתייחסויותיה...היא מוסיפה כי אם תגדל את הילדה זה יעשה לה
טוב, כי לה בשביל מה לחיות, לרוץ" (עמ' 4 לחוות הדעת)

16.4. קונפליקט הנאמנויות של הסבתא לא מאפשר לה לשמש משמורנית או מאמצת :

חשוב לציין כי ההורים גרים ממש בסמיכות לדירת הסבתא ומגיעים אליה על בסיס
יומיומי (עמ' 2 לאבחון אומנה). בעת ניהול ההליך הנוכחי, ההורים היו פרודים והאב גר
בבית הסבתא כחלק מפיקוחה עליו בהליכי מעצר בית ממושכים. משפחת אומנה ולא
כל שכן הורה מאמץ מחויב להפנים כי יש להציב גבולות ברורים לפני ההורים
הביולוגיים בכל הנוגע לקשר עם הקטינה. נראה הן מהודיית הסבתא לפני גורמי
האבחון ובית המשפט לנוער והן מניסיון העבר והן מהצהרותיה בפני גורמי הטיפול, כי
הסבתא לא תהיה מסוגלת להציב גבולות ברורים לבנה, לא תוכל למנוע ממנו לשהות
בסמיכות לקטינה באופן יומיומי או לפי רצונו וכך לא תוכל להגן על הקטינה מפני
טשטוש הגבולות, המשך הזנחה ואולי אף סיכון (האב הורשע בפדופיליה תוך כדי ניהול

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

1 ההליך הנוכחי). הלכה למעשה קושי מרכזי זה אצל הסבתא כה בלט, עד כי האבחון
2 הראשוני במטב הופסק לאור ההתרשמות החד משמעית בהקשר זה.

3
4 בדו"ח מנחת האומנה נרשם כך :

5 "כשהעליתי בפניה את סוגיית הצבת הגבולות להורים ובפרט לאביה של
6 הקטינה, מצאתי אמביוולנטיות בתשובותיה. מצד אחד אמרה כי היא
7 יודעת איך להציב לו גבולות ומצד שני הרגשתי כי היא מנסה לרצות
8 אותי בתשובותיה אך בפועל תתקשה מאוד בדבר וכראייה לכך המשפט
9 שאמרה לי "אני אקרע בין התינוקת לאביה של הקטינה"....אני
10 מתרשמת כי פלמונית מאוד מגוננת על אביה של הקטינה ואומרת בגלוי
11 כי הוא הילד המועדף עליה, "הנשמות שלנו מחוברות"....אני יודעת
12 לומר אם זה קיים עם שאר הילדים אבל מול אביה של הקטינה ללא ספק
13 יהיה לפלמונית קושי להציב גבול ולדעתי הקושי אף יתעצם במידה
14 והתינוקת של אביה של הקטינה והאם תגדל אצלה באומנה. חשוב להבין
15 כי ההורים אינם נמצאים באף מסגרת טיפולית ובשום קשר טיפולי
16 המכין אותם לקראת הבאות. ברור לי כי הכל ייפול על כתפיה של
17 פלמונית ואני חושבת שיכולותיה להתמודד עם המצב בצורה מיטיבה
18 עבור התינוקת תהיינה מוגבלות וכי יהיה לה קשה לשים את צורכי
19 התינוקת בראש סדר העדיפויות.... אני סבורה כי פלמונית תתקשה מאוד
20 ליישם החלטות הקשורות לסדרי ראייה או לחילופין החלטות אשר אינן
21 נראות לה...."

22
23 בהחלטת בית המשפט לנוער לאחר שהסבתא אמרה את דבריה נרשם :

24 "בשיחה שקיים בית משפט זה עם הסבתא, שלא במעמד הצדדים,
25 והוקלדה כל כולה, מסרה הגב' פלמונית כי לצערה הרב ברור לה שלא
26 תוכל לקבל את הקטינה למשמורתה באופן קבוע, **וזאת משום שהקשיים**
27 **שהיו קיימים עם לידתה, עומדים בעינם....**" (מתוך עמ' 4 להחלטת בית
28 משפט לנוער מיום 11/9/2017).

29
30 יש להניח כי בדיבור קשיים – הכוונה לקשיים ביחסים מול האם והאב והיעדר הפנמה
31 מצדם את צרכי הקטינה והיעדר יכולת להיענות להם.
32 הדברים עולים בבירור גם מחוות דעת המומחית שם מתואר הקונפליקט בין הסבתא לבין
33 האם ואי רצונה הבולט של האם לקבל עזרה (מצד הסבתא) או שהסבתא תגדל את
34 הקטינה. האם העדיפה לדברי הסבתא שהקטינה תועבר לאומנה חיצונית ולא אליה (עמ'
35 2-3 לחוות הדעת).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 18-26

המומחית כותבת עוד כי לדברי הסבתא עצמה – אין לה השפעה על בנה, הוא אינו נשמע לה ויש ביניהם חילוקי דעות (עמ' 7 לחוות הדעת).
 בנוסף צוין כי נוכחותם של ההורים באותו יישוב כששניהם מעוניינים לגדל את הילדה והיעדר כוחות של הסבתא מולם – עשויה לגרום לעימותים, חיכוכים ומתחים שללא ספק יפגעו בילדה (עמ' 8 לחוות הדעת).

17. דיון בניסיון ב"כ הסבתא להפריך את קביעות המומחית בדבר היעדר יכולות הוריות מספיקות בקרבה של הסבתא לגדל הקטינה :

17.1. בחוות דעתה אין המומחית שוללת לגמרי את מסוגלותה ההורית של הסבתא אך מציפה את 2 הקשיים המתנגשים שעלו באבחון: הראשון **היעדר מוחלט של היתה התקשרות בין הקטינה לסבתא** והשני, רצון אגוצנטרי לפגוש בקטינה ללא קיומה של יכולת לקיים התייחסות בשלב כלשהו בהליך ההערכה והאבחון לרצונותיה או לצרכיה של הקטינה. המומחית נשאלה ע"י ב"כ הסבתא שאלות הבהרה, עליהן ענתה ואף הוגש העתק לתיק ביהמ"ש ביום 17/02/2020. לא היה בשאלות אלה כדי לקעקע את קביעותיה. זאת ועוד, חיבור חוות הדעת, שאלות הבהרה ועדות המומחית לעמדת מנחת האומנה והעו"ס לחוק האימוץ תוך התייחסות לפרמטרים שהובאו לעיל ואשר אותם יש לשקול עת נדרשים לדילמה כמו זו שלפני מחזקת את מסקנתי כי לא נפל רבב במסקנתה. אדון כעת בניסיונות ב"כ הסבתא להראות מדוע חוות דעת המומחית או מסקנותיה אינן נכונות ואינן צריכות לקבל אמון בית המשפט.

17.2. הניסיון לפגוע במהימנות המומחית ומסקנותיה במסגרת החקירה הנגדית אף הוא לא הועיל לסבתא. כיוון אחד של ב"כ הסבתא היה לנסות ולהראות כי אם הסבתא הצליחה בגיל 43 לגדל את ילדיה לבד בעקבות פטירת בעלה המנוח בשעתו, קל וחומר שהיא כשירה לגדל את הקטינה. המומחית הסבירה, כי על פניו עולה שגידול אותם ילדים לא היה פשוט עבור הסבתא וייתכן שהיו לו השפעות שליליות על הילדים ובנוסף הבחינה בין גידול ילדים שהיו בוגרים לעומת הקטינה כאן שהיא ילדה רכה בשנים עם צרכים אחרים ושונים בתכלית וכך היו הדברים:

"ש. המסקנה הסופית שהמשיבה 3 אינה מסוגלת בכלל, היא סותרת בעצם את המציאות הקיימת. או שאני טועה? המציאות הקיימת אומרת שהמשיבה 3 מגיל 43 כאשר בעלה הלך לעולמו ז"ל, היא טיפלה במשפחה, היה לה גם כפי שתיארת וכפי שאנו יודעים עוד

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

- 1 בן שהוא הסתבך בזמנו בפלילים היא טיפלה בכל ונשארה על
2 הרגלים ואת רשמת שהיא עובדת בכמה מקומות כדי להביא אוכל
3 הביתה, אם זה לא מעיד על מסוגלות על מה זה מעיד?
4 ת. זה מעיד שהיתה צריכה להתמודד עם כל מיני דברים השאלה איך
5 התמודדה אולי היתה מתמודדת בצורה אחרת הילדים לא היו
6 מגיעים למצב שהגיעו **אנו מדברים על ילדה מאוד צעירה ולא על**
7 **אנשים בוגרים. שזה דורש יכולות אחרות.**
8 ש. עצם זה שהיא גידלה ילדים זה לא סותר את המסקנה של חוות
9 הדעת?
10 ת. לא. זה לא סותר בגלל שאני לא חקרתי ספציפית כל ילד וילד איך
11 גידלה אותו אבל **התוצאות מראות שבנסיבות שהן גדלו יש**
12 **קשיים. יש בעיות. לילדים. ילד אחד מאסר, ילד אחד עשה**
13 **ניסיון התאבדות, ילד אחד.. יש קשיים. "** (עמ' 6 לפרוטוקול)
14
15 17.3. למרות שהסבתא גימדה את הקשיים בגידול ילדיה, מכלול הראיות והמצב הלכה
16 למעשה ממחישים את הקשיים הנטענים במקרה של אימוץ הקטינה על ידה. בעניין זה
17 האימוץ נועד לענות על צרכים שונים של הסבתא שאינם טובת הקטינה שזהו השיקול
18 החשוב ביותר שיש לשקול בנדון. גם לגישת העו"ס לחוק האימוץ המכירה היטב את
19 התנהלות הסבתא והשתלשלות העניינים, הסבתא לא מסוגלת ולא יודעת להתמודד עם
20 ההורים ולראייה, אף כשבנה היה אצלה במעצר בית היא הניחה לו לצאת ללא השגחתה
21 כשנשאלה בעניין ענתה כי הוא צריך ל"התאוורר". עוד בעניין זה, אף שברור היה
22 לסבתא כי על מנת לקבל את הקטינה אין אפשרות שהמשיבים יהיו בביתה הרי שחרף
23 האמור לא עשתה בעניין זה דבר והמשיב נמצא בביתה. גם כשנשאלה לעניין תוכנית
24 חלופית לעניין זה לא הייתה בפיה תשובה או חלופה ריאלית.
25
26 17.4. כיוון חקירה אחר מצד ב"כ הסבתא היה לנסות ולהראות שלא היה די בתדירות
27 המפגשים בין הסבתא לבין הקטינה כדי ליצור התקשרות שלא באשמתה של הסבתא.
28 גם כאן השיבה המומחית באופן שהסביר כי למעשה הסבתא כשלה ביצירת התקשרות
29 עם הקטינה חרף המפגשים המצומצמים יחסית בהעידה כך :
30 ש. מה כמות המפגשים שנדרשים בין סבתא לבין ילד, לבין הורה לבין
31 ילד כדי שיווצר קשר משמעותי.
32 ת. זה תלוי
33 ש. תינוק שנולד, כמה מפגשים צריך ובאיזה תדירות כדי שיבנה קשר
34 משמעותי עם דמות כמו אמא, סבתא דודה.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

- 1 ת. אין מספר מוגדר, אבל אני חושבת שכדי שיווצר קשר יש חשיבות
- 2 של לפחות פעמיים פעם בשבוע, פעמיים בחודש משהו כזה כדי
- 3 שיווצר הקשר, ברצף
- 4 ש. לאורך פרק זמן או לא משנה?
- 5 ת. כן משנה
- 6 ש. איך את מגדירה את פרק הזמן שיש לו משקל?
- 7 ת. תלוי בגיל הילד כי הילד צעיר והדמות נעלמת אז נעלם מחיי הילד,
- 8 אם זה ילד יותר בוגר הקשר היה משמעותי אז הוא יזכור.
- 9 ש. זאת אומרת שמפגשים יחסים מעטים שהיו בין המשיבה 3 לבין
- 10 הקטינה לא יכלו לבסס קשר משמעותי.
- 11 ת. לא חושבת.
- 12 ש. בעצם אין אפשרות לדעת אם יכול להיות קשר טוב ביניהן. כי
- 13 אמרת שהמפגשים לא אפשרו ביסוס קשר.
- 14 ת. אני חושבת שהמפגשים שהיו קרוב לוודאי לא אפשרו ביסוס
- 15 קשר ודווח שהילדה נכנסה לסערת רגשות, בכי, קשיים
- 16 ש. זה מתוך החומרים? או מתוך אבחון שלך?
- 17 ת. לא. מתוך המסמכים שקיבלתי. קיבלתי תיק עב כרס של מסמכים.
- 18 ש. באיזה גיל ילד יכול להבין את המושג "סבתא"?
- 19 ת. שנה בערך. " (עמ' 7-8 לפרוטוקול)
- 20
- 21 17.5. טענות נוספות הושמעו כנגד אי ביצוע כל סוללת המבחנים הפסיכו-דיאגנוסטיים שנהוג
- 22 לבצע בבדיקת מסוגלות הורית (ראו עדות המומחית בעמ' 8 לפרוטוקול). בהקשר זה,
- 23 סבור בית המשפט כי הביקורת על המומחית מוצדקת. מצד שני, יש לזכור כי ממילא
- 24 אין כיום תמימות דעים בקרב מומחים באשר למהימנותן של סוללת המבחנים הפסיכו-
- 25 דיאגנוסטיים ובאשר למידת תרומתם לעיצוב וקביעת המסקנה בדבר היעדר מסוגלות
- 26 הורית (בע"מ 2103/13 פלונית נ' משרד הרווחה 18/6/2013, פורסם בנבו – פסקה 16
- 27 והאסמכתאות שהובאו שם). מדובר בפרקטיקה (של שימוש בחוות דעת מומחים
- 28 בתחום הפסיכולוגיה) שנקבע כי היא רצויה ואף בלתי נמנעת בהליכי אימוץ. שאלת
- 29 קיומה של מסוגלות הורית כורכת בתוכה שיקולים הקשורים למצבו התפקודי והנפשי
- 30 של ההורה (ובמקרה שלנו הסבתא) והשלכותיהם על הקטין. השימוש בחוות דעת
- 31 מקצועיות מאפשר לבית המשפט להכריע בשאלות הוות גורל אלו, שמטיבן צופות פני
- 32 עתיד, בהתבסס על תשתית עובדתית ואובייקטיבית רחבה ככל הניתן (שם בפסקה 17).
- 33 ייתכן ולא היה הכרח במבחנים קוגניטיביים, אך דומני כי למבחן MMPI-II ולתצפית
- 34 נוספת על אינטראקציה או קבלת מידע נרחב יותר ביחס לגורמים בגינם הקטינה

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

תיק אימוץ 18-26

20 בנובמבר, 2020

- 1 תזזיתית וחסרת שקט, (למשל בדיקה במכון להתפתחות הילד) כמו גם באשר לדפוס
2 ההתקשרות שלה עם משפחת האומנה יכולה הייתה להיות משמעות נוספת מאששת או
3 מפריכה את ההנחות והמסקנות של המומחית. יחד עם זאת, כאשר מדובר באשת
4 מקצוע בעלת ניסיון של 50 שנים יש ליתן משקל רב ליכולותיה המקצועיות להעריך
5 יכולות הוריות גם ללא עריכת כל סוללת המבחנים וכן יש מקום לקבל הסברים שנתנה
6 ביחס למסקנותיה המבוססים על המבחנים שכן ביצעה ועל הצהרות הסבתא במפגש
7 עמה. כמוסבר לעיל, במקרה שלפניי נדרשה בחינה של תכונות ייחודיות שלהן יש לשוות
8 משקל רב יותר בקביעת היכולות ההוריות של הסבתא. לצרכי קביעת יכולות אלה, לא
9 היה הכרח בביצוע בדיקות או מבחנים פסיכולוגיים נוספים ולפחות לא הוכח כך. בנוסף
10 חלק ניכר מהממצאים של המומחית אוששו בעדות העו"ס לחוק האימוץ, חוות דעת
11 מומחית נוספת שמונתה בהליכי טרום האימוץ (גב' חנה מן) ומסמכים ועדויות נוספות.
12
- 13 17.6. בסופו של יום מקובלת עלי עמדת המומחית, כי הסבתא תתקשה לעמוד מול בנה
14 ולהעדיף אינטרסי הקטינה על פניו וכי כוחות הנפש שלה אכן מדולדלים ולא מספיקים
15 כדי לגדל את הקטינה. אדגיש כבר, אין מדובר בסבתא נעדרת מסוגלות הורית כלל. היא
16 גידלה 6 ילדים בגפה (הגם שלא ברור עד כמה עלה בידה לספק מענה לצרכים רגשיים
17 והתפתחותיים שלהם, להעמיד גבולות ולפתחם), מטפלת באופן קבוע בנכד של בן אחר
18 שמגיע באופן קבוע לביתה בסופי שבוע. היא גם אישה חמה ואוהבת. אלא שבכך אין די.
19 בוודאי אין בכך די כאשר מדובר בקטינה בעלת מטען גנטי מורכב (2 הורים עם בעיות
20 נפשיות: האם סובלת מסכיזופרניה פרנואידית שהיא מחלת נפש חמורה וחשוכת מרפא
21 ואילו האב מדיכאון, ניסיונות אובדניים והפרעת אישיות אורגנית). המסוגלות ההורית
22 הנבחנת בהליכי האימוץ היא לעולם מסוגלות הורית המותאמת לילד הפרטני שעניינו
23 מובא לפני בית המשפט (ראו בע"מ 2103/13 **פלונית נ' משרד הרווחה** (ניתן ביום
24 18/6/2013 ופורסם בנבו – עמ' 16)). היא בוחנת את היכולת לספק בסיס משפחתי קבוע
25 ויציב אשר יוכל לספק לילד תשומת לב, חיבה ודאגה ראויה אך גם תחושת ביטחון,
26 קביעות, שייכות, התמדה ויציבות (בע"מ 9229/04 **היועמ"ש נ' פלונית** (ניתן ביום
27 10/8/2005 ופורסם בנבו – פסקה 25 לפסק דינו של הנשיא ברק)).
28 לכן, גם אם ייתכן שלסבתא יש **מסוגלות הורית כללית** והייתה לה היכולת לגדל בגפה 6
29 ילדים או לטפל בנכדים שבאים לבקרה מדי סוף שבוע, אינה מפריכה את מסקנות
30 המומחית (מה גם שתוצאות גידול הילדים האמורים רחוקות מלהצביע על התפתחות
31 נורמטיבית של כולם...). לכך יש להוסיף את הגיל והמצב הבריאותי של הסבתא, את
32 החשש להיעדר מוגנות מבחינה הקטינה בביתה הקונפליקט בינה לבין הבן והיעדר

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

יכולתה לעמוד מולו וכן את חוסר ההבנה העמוקה הנדרשת לצרכי הקטינה ולנזקים שעלולים להיגרם לה כתוצאה מעקירתה ממשפחת האומנה שבינה לבינם יש התקשרות, בעוד שבינה לבין הסבתא אין התקשרות. ואם בכל אין די, המומחית התרשמה מקיומם של רמזים לאי שקט שייתכן שקשורים במטען הגנטי שלה (עמ' 11 שורות 23-25) ועל כן וכפי שקבעה הן המומחית שמונתה בבית משפט זה והן מומחית שמונתה לפני הליך האימוץ לבחינת מצב הילדה ויכולות ההורים, **הקטינה לא זקוקה ליכולות הוריות סבירות אלא להוריות מיטביות**, לסביבה יציבה וליכולת להיעזר בגורמי טיפול במידת הצורך ללא כל חשש מזעזוע נוסף של עולמה וחייה. הורות מיטבית שכזו – הסבתא לא יכולה להעניק לקטינה בנסיבות העניין.

18. על מטען גנטי, טמפרמנט והקשר למסוגלות ההורית הנדרשת :

אחד החששות הגדולים ביחס להתפתחות ילדים נוגע לחשש מפני התפתחות פסיכופתולוגיה בקרבם. הניבוי באשר להסדר ההורות שייקבע ביחס לילדים צריך לקחת בחשבון מזעור ההסתברות שתיגרם פסיכופתולוגיה בקרב הילד והגברת ההסתברות שאם בכל זאת יסבול הילד מליקוי נפשי חמור, יהיה ביכולת ההורים לסייע לו ולספק לו צרכיו באופן שיוכל למרות הליקוי, להשתלב חברתית, להתגבר או להתמודד מבחינה רגשית ולהתפתח מבחינה תקינה עד כמה שאפשר (ד. יגיל, **סוגיות בפסיכולוגיה, משפט ואתיקה בישראל – אבחון טיפול ושיפוט, פרק 9- שיקולים ולבטים באבחון מסוגלות הורית**, 183 בעמ' 192 (2009)). מערך הסיבות שיוכל להוביל להתפתחות פסיכופתולוגיה, מורכב מגורמים גנטיים, עובריים וסביבתיים (לרבות חברתיים/הוריים) (א. גיא (2010) "הפרעות נפש בילדים – אפידמיולוגיה, *Israeli Journal of Pediatrics* 73). פסיכופתולוגיה עוסקת בסימנים ובתסמינים המאפיינים את ההפרעות הנפשיות השונות (**פרקים נבחרים בפסיכיאטריה**, פרק 4 – פסיכופתולוגיה, עורך חנן מוניץ, מהדורה שישית (2016), עמ' 107).

בהליכי נזקקות ואימוץ בבתי המשפט לנוער ולענייני משפחה, גוברת השכיחות להעלאת טענות מצד גורמי רווחה ומומחים לאבחון פסיכו-דיאגנוסטי כי בשל מחלות הנפש של ההורים, נושאים ילדיהם "מטען גנטי מורכב". מה משמעות הדברים? עיון במחקרים מעלה, כי הסיכוי ללקות במחלת נפש גובר משמעותית באם לאחד ההורים הייתה מחלת נפש חמורה ובוודאי כאשר שני ההורים סובלים ממחלת נפש. מחקר נרחב ועדכני שפורסם באפריל 2020 קובע שהקשר בין אימוץ לבין מחלות נפש לא יכול להיות מוסבר או מיוחס לגורמי לחץ סביבתיים והוא מוסבר בחלקו בשונות של המטען הגנטי בין ילדים שאומצו לבין אלה שלא אומצו.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

- 1 ראו בהקשר זה : Kelly L. et al, (2019) childhood aAdoption and Mental Health in
2 Adulthood: The Role of Gene-Environment Correlations and Interactions in the UK
3 Biobank, , *Society of Biological Psychiatry* 87: 708-716
4 יש לזכור, לא מדובר בתרחיש וודאי. קיימת הסתברות גבוהה שהילדה לא תסבול ממחלת
5 נפש חמורה או מחולי נפשי כלל. אך בבחינת טובת הקטינה לעתיד הקרוב והרחוק מחויבים
6 גורמי ההערכה והאבחון ובוודאי שגם בית המשפט, לקחת בחשבון במניין השיקולים את
7 המטען הגנטי של הילדה שעניינה מובא לפנייהם.
8 מחקרים מלמדים שבמקרים בהם אחד ההורים חולה במחלת נפש קשה והאחר במחלת נפש
9 שכיחה (לא חמורה), ההסתברות הסטטיסטית של הילד ללקות במחלת נפש היא מעל 30%
10 כאשר ישנה הסתברות של כ-11% שהילד יסבול בעתיד ממחלת נפש חמורה (R, Uher
11 (2010), *The Genetics of Mental Illness : a Guide for parents and adoption professionals,*
12 *Adoption and Fostering*, 34(3) 105.
13 עד כאן לעניין הגורם הגנטי שעלול להוביל לכך שהקטינה תסבול במהלך חייה ממחלת נפש
14 בכלל ומחלת נפש חמורה בפרט.
15 לגורם הגנטי עלול לחבור גורם סביבתי שיעצים ההסתברות לאותה לקות בקרב הקטינה.
16 אין בדברים אלו כדי לקבוע כי אם הקטינה תשהה אצל הסבתא היא תסבול ממחלת נפש.
17 אלא יש בכך כדי להדגיש, כי בעניינה של הקטינה שלפניי, היא זקוקה הקטינה להורות טובה
18 ויציבה במיוחד כדי למזער את הסיכון לתחלואה נפשית (כפי שנקבע בסעיף 6 בעמ' 12
19 לאבחון מסוגלות הורית של ההורים על ידי המומחית חנה מן מיום 6/9/2017).
20 המזג והתנהלות הקטינה בהליך שלפניי, כפי שנצפו על ידי מומחית בית המשפט ועו"ס לחוק
21 האימוץ באינטראקציות השונות של הקטינה עם הסבתא מגבירים את החשד שהטמפרמנט
22 שלה קשור למטען הגנטי שהיא נושאת (ראו למשל עדות המומחית בעמ' 11 שורות 23-25) .
23 זה המקום לציין כי באופן כללי ניתן לסווג בעיות התנהגותיות של פעוטות הקשורות
24 במחלות נפש : קטגוריה של בעיות התנהגותיות מופנמות (למשל הימנעות וחרדה) וקטגוריה
25 של בעיות התנהגותיות מוחצנות הקשורות בקושי בריסון דחפים (למשל התנהגות
26 אגרסיבית). המחקר מלמד על שונות משותפת של 45% בין ה"גורם גנטי" לבין דכאון
27 והתנהגות אנטי חברתית. הדבר קשור גם ליכולת הוויסות של הילד. אם מטען גנטי יכול
28 להיות צדו הראשון של מטבע התחלואה הנפשית, הרי צדו השני של המטבע קשור לסביבה
29 החברתית שבה הילד חי.
30 ראו : Soudino et al. (2008) The etiology of behavioral problems and competencies in
31 (very young twins, *The Journal of Abnormal Psychology* 117(1) 48-62

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

אני סבור כי במקרה שלפניי היתה צריכה להיות הערכה מדויקת יותר של מאפייני הטמפרמנט של הילדה כדי לסייע לבית המשפט להבין עד כמה הדבר עלול להקשות על גידול הקטינה. אלכסנדר תומאס וסטלה צ'יס ערכו מחקר תצפיתי ובדיקה של אלפי תינוקות והגיעו למסקנה חשובה מאוד לפיה בתוך חודשיים לאחר הלידה אפשר להבחין בכמה משתני התנהגות, שהם כינו אותם טמפרמנטים (ראו: **פרקים נבחרים בפסיכיאטריה**, עורך חנן מוניץ, עמ' 29-30 (מהדורה שישית, 2016)).

הטמפרמנט אינו משקף דבר מה קבוע ברצף הזמן ולא דבר מה בעל סיבתיות מוגדרת והוא מאופיין בתשע תכונות אלו:

- רמת הפעילות
- קצביות הפונקציות הביולוגיות
- התקרבות לאדם או למצב לא מוכר או התרחקות מהם
- הסתגלות למצבים חדשים
- סף תגובה לגירויים
- עוצמת התגובה
- איכות מצב הרוח
- דרגת היסח הדעת
- ריכוז ודבקות

על סמך ניתוח נתוני הטמפרמנטים נהוג לחלק היילוד לשלוש קבוצות:

קבוצת "הילדים הקלים" – כ-40% מהילדים: מאופיינים ביציבות, גישה חיובית לגירויים חדשים, בהסתגלות טובה לשינויים ובמצב רוח ממוצע חיובי.

קבוצת "הילדים הקשים" – כ-10% מהילדים: מאופיינים בקשיי הסתגלות, התרחקות ממצבים חדשים ומאנשים חדשים, בשכיחות גבוהה של מצבי רוח שליליים חריפים ועוד.

קבוצת "הילדים האיטיים" – כ-25% מהילדים: מאופיינים בשילוב של תגובות שליליות בעוצמה בינונית לגירויים חדשים עם הסתגלות איטית, אך חיובית למגע חוזרים.

משתני ההתנהגות האמורים מוכתבים על ידי הגנטיקה ועל ידי התקופה הפרה-נטלית והפוסט נטלית המיידית. אלה צריכים להיות מוכרים להורים כדי שיוכלו להבין את ההתנהגות ואת תנאי הסביבה ולהתאימם יותר לצורכי התפתחותו של הילד.

בחזרה לקטינה מושא הדיון: המומחית העידה, כי הקטינה תזזיתית בעל מזג וטמפרמנט סוער הזקוקה לתשומת לב רבה (שם בשורות 2-3). עוד היא הוסיפה:

"ת. כי אני חושבת שעדיין אני כן ראיתי ילדה שבטוחה בהורים שלה

אבל עדיין יש רמזים על אי שקט, ויכול להיות שזה משהו

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 18-26

1 **שקשור במטען גנטי שיש לה או שהיא נלקחה מהוריה**

2 **הביולוגיים**

3 ש. אולי לא ישנה טוב בלילה? זה יכול להיות קשור? יכול להשפיע?

4 ת. בטח שיכול להשפיע, אבל לא נראה שזה היה ככה, היה נראה

5 **שזה חלק ממנה" (עמ' 11 שורות 27-23 לפרוטוקול).**

6 **ובהמשך :**

7 "ת. אני חושבת שאני יכולה להסביר את הסתירה שאת מרמזת עליה.

8 בזה שהקטינה היתה שלוה במובן הזה שהרגישה ביטחון בנוכחות

9 של ההורים שלה, ולא הראתה חרדה או קושי להשתלב בחדר

10 טיפולים. יחד עם זה, כאשר התחילה לשחק והתחילה להרגיש

11 קצת יותר בטוחה, אז כן, היא היתה באי שקט מסוים, היתה

12 סוערת.

13 ש. אבל אמרת שכשהיא היתה בטוחה היתה רגועה, כשלא בטוחה

14 היתה סוערת.

15 ת. אני אתייחס לשני דברים שונים. היתה לה שלוה במובן של ביטחון

16 בסיטואציה שיש לה גב הורי שנמצא שם, מבחינה זאת היתה

17 שלוה, מבחינת היא עצמה מול הגירויים שהיו זה הפך אותה

18 להיות קצת יותר סוערת." (עמ' 11 שורות 11-4 לפרוטוקול).

19

20 לסיכום דברים אלה, בנסיבות העניין, סטטיסטית, לקטינה מטען גנטי שעלול להוביל ללקות

21 נפשית חמורה או אחרת במהלך חייה. הדבר לכשעצמו מצריך הורות יציבה, מכילה חזקה

22 ונתמכת טיפול. נראה כי לכך זוכה הקטינה אצל משפחת האומנה. יותר מספק רב אם יש

23 ביכולת הסבתא לספק תנאים והורות שכאלה, בייחוד שעה שהיא גרה עם האב ולא מסוגלת

24 להעמיד לו גבולות.

25

26 **19. החשש מגרימת נזק בלתי הפיך לקטינה באם תועבר לסבתא והיעדר יתרון בשל היעדר**

27 **היכרות מוקדמת :**

28 הקטינה נמצאת בבית משפחת האומנה מזה יותר מ-3 שנים ומאז היותה כבת חודשיים

29 ימים, כעולה מתסקירי העו"ס הקטינה השתלבה היטב במשפחה, המשפחה אוהבת אותה

30 ורואה בה חלק בלתי נפרד מהמשפחה. יש התקשרות בינה לבין משפחת האומנה. אין

31 התקשרות בינה לבין הסבתא. בניסיונות קיום מפגשים במרכז הקשר עלתה מצוקה מצד

32 הקטינה שהותירה עקבותיה (הקשים) ימים לאחר המפגשים.

33 **20. אציין כי מעבר לנזקים אפשריים שהסתברות התרחשותם גבוהה ביותר במקרה של מעבר**

34 **הקטינה מהמשפחה האומנת לסבתא, הרי שרוב התכונות או השיקולים שאמורים להטות**

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

את הכף לעבר שהות הקטינה אצל הסבתא לפי מסמך התורה המקצועית של שירותי
הרווחה לא מתקיימים במקרה דנן: אין לקטינה היכרות מוקדמת עם הוריה הביולוגיים
ברמת יצירת התקשרות. אין לה כל תחושת שייכות וזהות למשפחה המורחבת. מה גם
שמשפחה זו מפולגת ואינה מאוחדת כיום (ההורים בנפרד). אין היכרות של הסבתא עמה.
ישנה התנגשות אינטרסים מובהקת בין מחויבות הסבתא לבנה לבין מחויבותה לקטינה.
הסבתא תתקשה לעמוד מול האב. המהלך של גידול הילדה נובע ממחויבות לבן ולא
מחויבות לקטינה. הסבתא עם צמצום רגשי ומתקשה לראות את צרכי הילדה. ההורים
עצמם אינם מטופלים וחיים בסמיכות לסבתא. כל אלה מעידים על פוטנציאל סיכון לקטינה
באם תועבר לסבתא (עוד מעבר לנזקים הכרוכים בניתוק ממשפחת האומנה המשמשת
משפחה פסיכולוגית).

21. בסוף עדותה מסבירה המומחית עד כמה עלולים להיות חמורים נזקי העברת הקטינה
מההורים האומנים לסבתא וכן מפרטת מדוע חרף העובדה שהסבתא אמורה לייצג מבחינת
הקטינה מקום ומקור מוכר, אין הדברים כך ולאן אין יתרון לסבתא בקבלת הקטינה
למשמורתה:

"ש. אין ביטחון ועקביות מתחברים לאמירה על פלמונית שאין לה
יכולת פיזית ורגשית לגדל את הילדה

ת. כי אני חושבת שמתוך המצב של פלמונית מצד אחד ואולי תוך זה
שהילדה רואה את ההורים הנוכחיים כהורים שלה, **ומעבר**
מההורים האומנים לסבתא, יכול ליצור משבר שלא יהיה לו מזור
ישפיע על חייה.

ש. זה לא שאין לפלמונית את היכולת אלא הילדה תעבור משבר

ת. גם וגם.

ש. למה לא טוב שהילדה תהיה בקשר עם פלמונית? מה המסוכנות

ת. לא חושבת שפלמונית מסוכנת לילדה. לא כתבתי את זה. **אבל**
הילדה היא בסיכון גבוה. כך התרשמתי. אם יהיה מעברים ואם
יהיו דברים שיהיו קשים לה, זה רק יערער כל פעם מחדש את
הביטחון שלה בעצמה בסביבה" (עמ' 12 לפרוטוקול)

...

"ת. אני לא חושבת שהסבתא מסוכנת. אני חושבת שמבחינתה של

הילדה זה לא יהיה לזה ערך מוסף מבחינה לחייה.

ש. כי היא לא מכירה את הסבתא.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

- 1 ת. נכון
2 ש. כי טרם נבנה קשר משמעותי.
3 ת. נכון. וכי המפגשים ילדים חשים, חשים דברים. מפגשים כאלה
4 יכולים לערער אצלה את הביטחון והקביעות של המשפחה
5 הנוכחית שהיא נמצאת בה.
6 ש. הידיעה שיש מישהו במשפחת המוצא שאוהב אותה וחשובה לה
7 אמורה להכביד עליה או להטיב איתה?
8 ת. אני חושבת שבשלב הזה הילדה לא מסוגלת לתפוס מורכבות של
9 משפחה כזאת או משפחה אחרת ויש מישהו שאוהב אותה,
10 בעתיד אני חושבת שאם תדע את זה, זה יעשה לה רק טוב. " (עמ'
11 13 לפרוטוקול).

12
13 המומחית חידדה עוד יותר את ממצאי חוות דעתה והתרשמותה במענה לשאלות ב"כ
14 היועמ"ש בהעידה בעמ' 22-23 לפרוטוקול):

- 15
16 ש. כאשר אמרת שאם הילדה תועבר ממשפחת אומנה אחרי שלוש
17 שנים יגרם לה שבר שקשה להיאחות אותו, בהינתן שזה המצב
18 איזה מסוגלות הורית תידרש על ידי הסבתא כדי לגדל את הילדה
19 בתנאים האלה
20 ת. אני חושבת שזה שאלה טובה כי בהנחה שהילדה תחזור לסבתא
21 היא צריכה להיות עם יכולות מעל ומעבר להורות סבירה תקינה
22 היא צריכה להיות במצב שיש לה יכולת נפשית להבין לעומקם
23 של דברים מה הילדה מרגישה, ואיך להתייחס אליה ואיך להגיב
24 למצבים ואיך אני משערת שהיא תצטרך לעמוד בפני סיטואציות
25 לא פשוטות ולא רואה יכולות של הסבתא להגיב בצורה מותאמת
26 במצבים שיהיו אתגריים מאוד מבחינה
27 ש. את דיברת במונחים של מסוגלות חלקית או לא אופטימאלית על
28 רקע התשובה האחרונה תדברי על מסוגלות הורית מספיקה, האם
29 במצב הזה שבית משפט יחזיר את הקטינה לסבתא, את חושבת
30 שמסוגלות ההורית של הסבתא היא מסוגלות הורית מספיקה
31 ת. המסוגלות הורית לא מספיקה בנסיבות האלה
32 ש. כאשר דיברת עם הסבתא על הנסיבות שאיתה צריכה להתמודד,
33 הבן שלה שבבית הקשר המורכב שלו ושלם עם אם הקטינה היא
34 הציגה תוכנית קונקרטי, היא אמרה שמודעת לזה ויש לה
35 תוכנית להתמודד במידה ובית משפט יחליט להחזיר את הילדה?

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

- 1 ת. אין לה תוכנית כזאת. כן אמרה שאם תקבל את הילדה אביה של
2 הקטינה לא יהיה בבית, אבל לא היתה תוכנית מוגדרת וברורה
3 איך תעשה את זה
4 ש. מה התרשמות מהמחויבות שלה?
5 ת. היא מחויבת לבן שלה מרגישה אחריות גדולה עליו לכן לא
6 חושבת שתוכל להוציאו מביתה אבל נניח שהחליטו לצאת מביתה
7 היא לא תוכל כמו שלא יכולה למנוע מאביה של הקטינה לצאת
8 מהבית שלו, למרות הצו אז גם היום לא מצליחה לעמוד בהחלטת
9 בית משפט אני חושבת שגם בעתיד יהיה קשה לעמוד בצווים
10 כאלה ואחרים
11 ש. כשאת לוקחת בחשבון את העובדה שבהנחה והילדה תחזור לביתה
12 של הסבתא היא לא מסוגלת להשים את אותו גבול, תנסי לתת
13 תמונה מה זה עושה לילדה לגדול בתוך מצב כזה בו הורי
14 הביולוגים מורחקים הסבתא אמביוולנטית
15 ת. כל הסיטואציה לא בריאה מעצם העובדה שהילדה לא גדלה אצל
16 הוריה אלא אצל סבתה ואסור לה לראות את הוריה שהיא גדלה
17 אצל אמו של אביה.
18 ש. תוכלי לפרט למה זה לא בריא?
19 ת. אני חושבת שהמורכבות של הנסיבות על מחלת האם ופגיעה של
20 האב ושל העובדה שהוריה לא יכולים לגדלה ולא יכולים
21 לראותה, זה מורכבות שילדה בגיל כזה לא יכולה להבין אותו
22 ולמה גדלה אצל הסבתא ולמה לא גדלה אצל הוריה שהם בעינה
23 הוריה
24 ש. האם זה לא מתעורר כאשר היא הולכת לאימוץ? אז תעשי אבחנה
25 בין דווקא הגדילה אצל הסבתא לבין הגדילה אצל אותה משפחה
26 אומנת שאולי תאמץ אותה האם יש מורכבות כזאת? איפה את
27 רואה את ההשפעה על הילדה שהיא גדלה אצל הסבתא.
28 ת. אני חושבת שהאימוץ יאפשר איזה הפרדה חד משמעית בין
29 הנסיבות של הלידה שלה, לבין הגדילה שלה. היא תדע שיש שם
30 באיזשהו מקום משפחה שלא יכולה לגדל אותה בנסיבות בהן ת
31 גדל אצל הסבתא זה יהיה כזה כן לא, לא יהיה וודאי האם אני
32 יכולה מי ההורים שלי, הסקרנות לדעת אותם להכיר אותם הרצון
33 לראותם הדמויות יהיו מטושטשים ואני חושבת שזה יכול לבלבל
34 ולפגוע בילדה. "

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזוהים-

תיק אימוץ 18-26

20 בנובמבר, 2020

לשאלת בית משפט

ש. בראיון הקליני איתך זה הוטח בה? החשש הזה שזה מה שיכול להיגרם לילדה? זה נאמר לה?

ת. כן

ש. ומה היה המענה?

ת. מה שהסבתא רואה זה את הצורך הזה שתהיה מסגרת משפחתית יבוא הסדר על כנו ברגע שהילדה תחזור לסבתא ללא התייחסות למה שהילדה תרגיש, הילדה תסתדר הילדה לא מבינה היא עוד קטנה. דווקא שלוש שנים ראשונות לחיים הן קריטיות ואין ספק הילדה מבינה ותבין הכל ואין צל של ספק שמצב כזה יפגע בה בצורה בלתי ניתנת לתיקון לטווח ארוך.

גם העו"ס לסדרי דין העידה באופן דומה והרחיבה באשר לתמהיל השיקולים ומשקלם היחסי בעניין טובת הקטינה במענה לשאלות בית המשפט:

"לשאלת בית משפט

ש. במאזן בין הנזקים להחזיר את הילדה לסבתא, או להשאיר אותה באומנה מה את חושבת?

ת. יש לא מעט מאומצים שהם באימוץ סגור שאין להם קשר למשפחה ביולוגית. יחד עם זאת הם מכירים את הסיפור החיים שלהם הם לא מכירים דמויות אבל יודעים שגדלים במקום אחר לאם אחרת אב אחר שלא יכלו לגדל אותם ועברו למשפחה הזאת. חוסר הידיעה והחלל זה כביכול הנזק שאתה מדבר עליו, זה הפסד לילד מאומץ לעומת להחזיר את הילדה במקרה הזה לסבתא ואיזה נזק ייגרם. הילדה נמצאת במקום מאוד בטוח, מאוד יציב היא מרגישה שייכת למשפחה שלה, ומרגישה שזה הבית שלה, זה לעומת דיברנו בדיון הקודם על התופעות שהיו כשהיא פגשה את הסבתא ואת ההורים שלה ואיזה השלכות היו לזה. גם עלתה השאלה של היועמ"ש ששאלה למה כתוב שהיא מחוברת לעו"ס מרכז קשר מאשר לסבתא, אני רוצה לומר שהילדה חשה למרות גילה הצעיר מאוד, גיל 3 חשה ומבינה איפה המקום נכון והבטוח שלה איפה היא מרגישה שלא יאונה לה כל רע בתפיסה שלה והבנה שלה כילדה, אין מקום מאיים יש מקום בטוח והיום אם נעביר אותה לסבתא לגדל אותה, אני חושבת שזה נזק בלתי הפיך. מדובר בשלוש שנים שהיא גדלה, בנתה התקשרות שלה,

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

מופנמות אצלה דמויות הוריות חיובית שהן הוריה, אם ננתק אותה מהמקום הבטוח הזה ששלוש שנים ראשונות קריטיות להתפתחות הילד, וזה מהווה ביטחון לילד, עם דימוי עצמי חיובי עם יכולת שייכות ויכולת הבנה שיש דמויות שיתנו לה ביטחון בכל מצב בחיים לעומת מצב שיכול להיות לה כאוס בלבול, חוסר ביטחון אם יהיה לה מעבר למקום אחר, כל הביטחון שרכשה יכול להתפרק וליצור הפרעות התנהגויות בהמשך ומשמעותיות וקשות נזק בלתי הפיך לנפש שלה לעומת הידיעה שהיתה לה משפחה שילדה אותה, לא גידלה אותה, ואיזשהו חלל שיכולה להשלים עם סיפור החיים, זה חלל ויכולה להשלים עם סיפור חייה וגם ביל 18 ומעלה יכולה לפתוח תיק להשלים. היום נתתי מענה למאומץ בוגר שביקש לדעת סיפור חייו, אמר שיש לו חוסר שקט, כאשר סיפרתי את סיפור חייו הוא חש הקלה אבל הוא אמר תודה לאל שגדל במקום בטוח אז זה מנחה אותנו. **שלוש שנים ראשונות הן קריטיות להתפתחות נפשית של ילד אם תבוא היום תחתוך את זה בסכין את הקשר הזה יכול להיות להערכתי נזק קשה לכל החיים.**

22. שאלת צמצום תוצאות האימוץ:

22.1. לא נעלם מעיני רצונה של הסבתא להותרת אפשרות למפגשים עם הקטינה. לכאורה לפי העיקרון "המפשר" בין שיקול "קול הדם" לבין "טובת הילד", ניתן היה לשקול אימוץ פתוח. אך הדבר אינו מתיישב בנסיבות המקרה שלפניי עם טובת הקטינה ועלול אף לסכן את שלומה הנפשי.

22.2. העיקרון שהיה מקובל בפסיקה בארץ הוא אימוץ סגור ורק במקרים חריגים יתאפשר אימוץ פתוח. פרופ' שיפמן בספרו "דיני משפחה בישראל" כך ב המכון למחקרי החקירה תשמ"ט-1989 כותב:

"ההנחה המקובלת היא שבדרך כלל מחייב האימוץ ניתוק פסיכולוגי של הילד ממשפחתו הטבעית, והניתוק המשפחתי הוא פועל יוצא של הניתוק הפסיכולוגי. הניתוק הפסיכולוגי מתבקש, לפי אותה הנחה, כדי לטעת בילד תחושת השתייכות ברורה לדמות רבועה של הורה, למנוע ממנו קונפליקטים וסיבוכים נפשיים ואף כדי להרחיק סכנה שההורים המאמצים יהיו מאויימים על ידי ההורים הטבעיים והמתחרים בהם ומפריעים ליצירת קשריהם על הילד."

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

1

2 22.3. פסק דין המכריז על קטינה כבת אימוץ כלפי הוריו כולל בתוכו שני חלקים: עילה
3 להכרזה על האימוץ וקביעת תוצאות האימוץ כלפי המשפחה הביולוגית של הקטין.
4 הכלל הוא אימוץ סגור, למעט במקרים חריגים שאז החוק מכיר באפשרות לקיים
5 "אימוץ פתוח" (בע"מ 1675/13 **פלוני נ' היועמ"ש** (ניתן ביום 30/4/13 ופורסם
6 במאגרים)).

7

8 22.4. בראש השיקולים עומדת כאמור "טובת הקטין" (סעיף 1(ב) לחוק האימוץ) ויש לזכור כי
9 על פי רוב מדובר בנסיבות חריגות וכבדות משקל שצריכות להתקיים כדי שיותר לצמצם
10 תוצאות אימוץ (רע"א 9192/12 **פלוני נ' היועמ"ש**, 17/2/13, פורסם במאגרים, רע"א
11 7535/11 **פלונית נ' היועמ"ש**, ניתן ביום 29/1/12 ופורסם במאגרים)).

12

13 22.5. לפי הפסיקה יש לבחון את שאלת צמצום תוצאות האימוץ בשלושה הקשרים או מעגלים
14 שיש יחסי גומלין ביניהם ואלו הם: מעגל השיקולים הקשורים בקטין; מעגל השיקולים
15 הקשורים בהורים הביולוגיים; מעגל השיקולים הקשורים במשפחה המאמצת (בע"מ
16 778/09 **היועמ"ש נ' פלוני**, פ"ד סג(1) 111, בעמ' 166).

17

18 22.6. נדרשתי לסוגיית צמצום האימוץ בתיק אמ"ץ 21/2014 **היועמ"ש נ' א.צ.** (פורסם בנבו
19 11/04/2018), שם הבאתי עמדתי בעניין סטייה מהכלל לאחר בחינת 3 שיקולים מנחים:

20 • אופי הקשר בין הקטינים לבין האם הביולוגית והאפשרות לחזות בעתיד האם הקשר
21 ייטיב עם הקטינים ולא להסתפק במבט על העבר.

22 • עמדת המשפחה המאמצת;

23 • מסוגלות ההורה הביולוגי לכבד את מערכת האימוץ (רע"א 7535/11 **פלונית נ' ב"כ**
24 **היועמ"ש** 29/1/12 פורסם במאגרים). בהקשר זה הוספתי את המסוגלות של ההורה
25 הביולוגי לאפשר לקטין להתפתח באופן רגשי תקין במסגרת של אימוץ.

26

27 22.7. בענייננו, ניתן להשיב על השאלות לעיל כך:

28 • **ראשית המדובר בסבתא ולא בהורים.** בכל הנוגע לשאלה הראשונה, אין ספק, כי מזה
29 יותר משנתיים אין כל קשר בין הסבתא לקטינה, ולכן אין המדובר בקשר שמיטיב עם
30 הקטינה. גם כאשר היה קשר הוא לא היטיב עם הקטינה. בל נשכח כי המפגשים
31 הופסקו נוכח השפעתם השלילית על הקטינה וההשלכות המאוחרות והנמשכות
32 שלהן. במפגשים הסבתא לא הצליחה להבין את צרכיה ההתפתחותיים והרגשיים של

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

1 הקטינה. האחרונה התרחקה ממנה ונצמדה לעובדת מרכז הקשר. פער הזמן הרב מאז
2 הופסקו המפגשים והיעדר יכולת הפנמה של ממש את צרכיה הרגשיים של הקטינה
3 מביא לחשש כי גם בעתיד הקשר לא ייטיב עם הקטינה.

4 • בכל הנוגע לשאלה השנייה (עמדת המשפחה המאמצת), ההורים המאמצים חושבים
5 שאין זה לטובת הקטינה להפר את שלווה חייה, וסיפרו על הקשיים שחוותה הקטינה
6 לאחר המפגשים שהתקיימו.

7 • בעניין השלישי, בעניין המסוגלות ההורית, אין המדובר רק בבחינת מסוגלות הורית
8 לגדל ילד (כפי שנבחנים הדברים בשאלת קיומה של עילת אימוץ), אלא בבחינת
9 מסוגלות הורית לאפשר התפתחות תקינה של הילד שנמסר לאימוץ בניגוד לרצון
10 ההורה (בענייננו של הסבתא הביולוגית), בחיק המשפחה המאמצת ובשים לב
11 לנסיבות אימוצו וחיו.

12 בענייננו, המדובר בקטינה שגדלה במשפחה האומנת כבר מעל 3 שנים כאשר במהלך
13 כל התקופה הסבתא למרות שבתוך תוכה יודעת שאינה יכולה להתמודד עם גידול
14 הקטינה, לא משלימה עם הליך האימוץ. קשה בנסיבות אלו להלום כי הסבתא בעלת
15 המסוגלות או היכולת להבין את צרכי הקטינה להזדהות והשתייכות למשפחת
16 האומנה (ולא דווקא עמה כנציגת המשפחה הביולוגית) או לחשוב על טובת הקטינה
17 באופן כללי מתוך נקודת מבטה. הבאת קונפליקט נוסף לחייה המורכבים של הילדה
18 וליתר גורמי הסיכון הקיימים הינו סיכון שלא ניתן ליטול אותו לטובת הבטחת
19 התפתחותה התקינה.

20
21 22.8. סבורני, כי לא עלה כלל בידי הסבתא, (גם לא לאחר שהעניין הובא בפניה) להראות
22 שישנם שיקולים הנוגעים לטובת הקטינה המצדיקה צמצום תוצאות האימוץ וקביעת
23 אימוץ פתוח, לא בהווה ולא בעתיד.

24
25 22.9. בבואנו לבחון צמצום תוצאות האימוץ, השאלה היא שאלת התועלת שעשויה לצמוח
26 לקטינה המאומצת מקיום קשר עם קרוב משפחה או להבדיל, הנזקים שייגרמו מכך.
27 בהקשר זה, סבורני כי קיימת הסתברות גבוהה יותר להתרחשות נזקים מאשר לקיום
28 תועלות. אשר על כן, לאחר שקילה זהירה של כל המידע שהובא בפניי בעניינה של
29 הקטינה והסבתא

30
31 22.10. העו"ס לחוק האימוץ המליצה על אימוץ הקטינה ע"י הורי משפחת האומנה באימוץ
32 סגור תוך שבעדותה היא הסבירה הדברים במפורט כך :

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

"המשד":

ש. השאלה הזאת נובעת ממה שאמרת, נניח שיש הצדקה לניתוק הקשר עם ההורים הביולוגיים, מה רע בזה שיהיה חלון פתוח בין הקטינה לבין משיבה 3, הסבתא שלה.

ת. גם את זה בית משפט שאל בדיון הקודם ואמרתי שאחרי שהיא בנתה את החיים שלה גם בשלב הזה, כניסת דמות חדשה בעינה זה דמות או חדשה או שיש לה זכרון לא טוב כי התגובות שלה אחרי המפגשים היו לא טובים עם חרדות קשיי שינה, עם חוסר ביטחון להיפרד מהוריה, כניסה חזרה של דמות כזאת יכולה לעורר הרבה מאוד חששות, שוב, עוד פעם לערער את המקום הבטוח שהיא בנתה, להפריע לה לשגרת חייה, מאומצים זקוקים לשגרת חיים כדי לבנות את חייהם, הם יודעים שיש להם סיפור אחר והם צריכים כוחות כדי לבנות את החיים שלה בצורה חיובית. " (עמ' 52 לפרוטוקול).

22.11. גם המומחית מחזיקה בעמדה דומה. בתשובותיה לשאלות בית המשפט במסגרת חוות הדעת היא מסבירה כי אין זה לטובת הקטינה להיפגש עם הסבתא, גם לא אחת לכמה חודשים. המפגשים שהיו עד כה לא יצאו חיבור ממשי ולא נוצר קשר – כך שהמפגשים אם יתקיימו הם רק מהסיבה שהסבתא מעוניינת בכך ואין בהם שום יתרון לטובתה של הקטינה. לא מומלץ כלל לממש את רצון הסבתא לתת לה את הילדה לכמה ימים או לחגים כפי שביקשה, ראשית משום שלא יהיו לה הכוחות לטפל בילדה ושני אי אפשר לסמוך על כך שההורים הביולוגיים לא יהיו מעורבים במפגשים. הכנסתם של ההורים לחייה של הקטינה עלולה להיות טראומתית מבחינתה ללא תיווך, בוודאי בגיל הזה. אין כל ערבות לכך שהסבתא תוכל לעמוד בפני רצונות בנה וכלתה – כפי שהיא מודה שהיה עד כה. בנוסף לכל אלה, הילדה כלל אינה מכירה את הסבתא, כך שמשמעות הדבר היא קטיעת הרצף בחייה של הילדה והשמתה במקום זר לחלוטין – דבר שאינו לטובת הילדה הזקוקה לרצף וקביעות (עמ' 8 לחוות דעת המומחית).

22.12. לא עלה בידי ב"כ הסבתא להפריך קביעות אלה של גורמי המקצוע ולהראות כי טובת הקטינה מצדיקה או לכל הפחות מתיישבת עם צמצום תוצאות האימוץ וקיום קשר בינה לבין הסבתא.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

20 בנובמבר, 2020

תיק אימוץ 26-18

22.13. שוכנעתי לפיכך, כי אין מקום לצמצם תוצאות האימוץ. יש לקבוע כי האימוץ יהיה סגור כך שלא יגרום לקטינה טלטלות נוספות, תהיות על עברה ומשפחתה הביולוגית או קשיי הסתגלות למציאות המורכבת דיה.

סיכום:

23. שאיבת כללי ההכרעה ושיקולי טובת הילד מהפסיקה והספרות המחקרית, תוך יישום עובדות ונסיבות מקרה זה מובילים באופן ברור לקביעה כי טובת הקטינה הינה להיות מאומצת על ידי משפחת האומנה במסגרת של אימוץ סגור:

23.1. **שלבי ההתדיינות בהליך האימוץ משפיעים על שיקול הדעת והשיקולים המכריעים:** הקטינה הוכרזה כבת אימוץ כלפי שני הוריה. מרגע שנסייתם שלב זה, השיקול המושל בכיפה הוא שיקול טובת הקטינה (להבדיל משיקול המסוגלות ההורית של הסבתא).

23.2. **קשר הדם – שיקול מוצא מרכזי אך לא מכריע. משפיע גם על קשר עם משפחה מורחבת:** שיקול קשר הדם בהחלט נלקח בחשבון במקרה דנן והוא אחד הפרמטרים היחידים המצדיקים קשר עם הסבתא או שקילת משמורת הקטינה על ידה. ברם שיקול זה אינו יחידי, אינו המרכזי והוא נסוג בנסיבות המקרה לאור עוצמת יתר השיקולים המטים את הכף לכיוון ההפוך.

23.3. **מימד הזמן כשיקול מכריע:** הקטינה שוהה מאז לידתה ומזה 3 שנים בבית משפחת האומנה. כל הראיות מצביעות כי עקירתה מבית משפחת האומנה המשמשת לה משפחה פסיכולוגית לכל דבר ועניין יגרמו לה נזקים בלתי הפיכים. בנוסף, אכן מדובר "במעשה עשוי". הקטינה שוהה כל חייה ומעל 3 שנים וחצי אצל משפחת האומנה. עקירת הקטינה מהוריה האומנים עמה נוצרה התקשרות תגרום לה לנזק בלתי הפיך. אילו היה מדובר במהלך בלתי מתחשב ברצונה של הסבתא מינקותה של הקטינה, ייתכן וההתלבטות הייתה הופכת לקשה הרבה יותר, אך לא זה מצב הדברים; לסבתא עצמה תרומה לכך שמצבה של הקטינה התקבע בבית משפחת האומנה, הואיל ולא עמדה מלכתחילה באופן ברור וחד משמעי על אפשרות אימוץ הקטינה וכאשר כשלה מלשמש לה כמשפחת אומנה. זאת ועוד, בחינת אפשרות טיפול הסבתא נעשה עוד לפני הלידה של הקטינה ואף סמוך לאחר מכן ורשויות הרווחה לא פנו לאפיק האומנה החיצונית בטרם מוצתה אפשרות בדיקת האומנה במשפחה המורחבת כפי שחובה עליהם היה לפעול.

23.4. **המסוגלות ההורית של הסבתא חסרה ומנגד המטען הגנטי של הקטינה מצריך מסוגלות מיטבית שתוכל להכיל ולהתמודד עם כל קושי שעלול להיווצר בהמשך:**

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
-חשוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים-

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

- שיקול זה נדון בהרחבה. הובהר כיצד לסבתא אין תוכנית הורות כלשהי. המוטיבציה לגדל הקטינה אינה באה ממקום של הבנת צרכיה. לסבתא תוכנית פנטזיונרית לגידול הקטינה המתעלמת מכל קשייה. היא עצמה חסרת הכוחות הפיזיים לאור גילה ומצבה הבריאותי לגדל את הקטינה. אין לה את היכולת הרפלקטיבית לחשוב מהם צרכי הילדה באמת והיא נעדרת משאבים רגשיים שיוכלו לעזור לה לצלוח השלבים ההתפתחותיים המורכבים העומדים לפתחה. זאת בייחוד לאור המטען הגנטי המורכב של הילדה, הטמפרמנט התזזיתי שלה (לפי חו"ד המומחית) ובוודאי שלא תוכל לצלוח משבר התפתחותי של הקטינה שעלול להתרגש עליה באם תיעקר ממשפחת האומנה המשמשת לה משפחה פסיכולוגית לכל דבר ועניין.
- 23.5. **אין באימוץ בין משפחתי בנסיבות המקרה כל יתרון** : שיקול זה שבדרך כלל הוא אחד השיקולים המחזקים את המבקשים לאמץ קרוב משפחה אינו מתקיים בנסיבות העניין. דווקא אימוץ בין משפחתי באופן ששומר מטבעו על ערוץ פתוח בין המאומץ לבין הוריו הביולוגיים כל כולו חיסרון מבחינת הקטינה ששני הוריה חסרי כל מסוגלות לגדלה ואביה אף הורשע במעשי פדופיליה ועלול אף לסכנה. ההורים עצמם פרודים, אך חיים בסמיכות זו לזה כאשר האב גר עם הסבתא. בעבר היו סכסוכים קשים בין האם לבין הסבתא. האם התנגדה לאומנת הסבתא והעדיפה אומנה של משפחה לא מוכרת. קשה לראות כיצד הקטינה תצליח לשמר או לבנות זהות והשתייכות למשפחה גרעינית שכזו (שלמעשה התפרקה) ומעולם לא גידלה אותה ואין לה כל התקשרות עמה ו/או השתייכות והיא אף עלולה למצוא עצמה נקרעת בין גורמיה.
- 23.6. **אימוץ בין משפחתי הוא אימוץ פתוח המעמיד המשפחה המורחבת ואת הילד בקונפליקט נאמנויות** : אין ספק כי מדובר באחד החסרונות המשמעותיים של אפשרות אימוץ הקטינה על ידי הסבתא ולו מפאת החשש של קיום קשר קרוב בין הקטינה לבין הוריה הביולוגיים אותם אינה מכירה ואינה בקשר עמהם. מדובר בהורים שיש ספק לגבי מידת תובנתם את מוסד האימוץ הפתוח והם עלולים לערער ההכרה של הקטינה כי היא מאומצת על ידי הסבתא, שעה שהאב גר עמה. "מורכבות החיבור" וקונפליקט הנאמנויות שעלול להיווצר במקרה שכזה (אם בכלל יכולה הייתה הקטינה להתגבר על היעקרות ממשפחת האומנה), הם פרמטרים הרי סיכון בוודאות גבוהה ביותר.
- 23.7. **אין קשר לצבע העור** : כפי שנקבע בפסק דינה של השופטת חיות כתוארה בפסק הדין בעניין תינוק המריבה II, אין כל מחקר אמפירי המצביע על פגיעה בתדמית או היכולת ההזדהות וההשתייכות של מאומצים כהי עור על ידי מאמצים בהירי עור.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת
- חסוי אך הותר לפרסום לאחר הסרת פרטים מזהים -

תיק אימוץ 26-18

20 בנובמבר, 2020

זאת ועוד, במקרה זה האם היא בת העדה האתיופיה, וכהת עור בעוד הסבתא נולדה
בהודו (אולי גם לה גוון עור כהה, אך לא כמו של האם) וברור בנסיבות, שמדובר
בשיקול שאין לייחס לו כמעט כל משקל בנסיבות העניין, מה גם שהקטינה גדלה עם
תודעה שיש שוני בינה לבין אחיה והוריה והדברים מוסברים לה באופן שמותאם
להתפתחותה (עמ' 27 שורות 4-25 לפרוטוקול).

23.8. **אינטרס משפחת האומנה** : משפחת האומנה אינה צד להליך שלפניי, אך אין ספק כי
יש לה אינטרס הסתמכות וציפייה משמעותי ההולך ומתגבר לאחר 3 שנות המתנה
מאז שהקטינה אצלה. יחד עם זאת וכפי שהבהרתי, אילו לא היה חשש מכך שייגרמו
לקטינה נזקים בלתי הפיכים כה הרסניים להתפתחותה ולסבתא היו היכולות
המותאמות לגדלה, ללא שהאב היה גר בביתה, שיקול זה היה נדחק עוד יותר לקרן
זווית.

24. הנה כי כן, שקלול הפרמטרים הרלבנטיים לבחינת טובת הקטינה בנסיבותיו של המקרה
שלפניי מוביל למסקנה כי עדיפה באופן מובהק הישארות הקטינה בחיק משפחת האומנה
במסגרתו של אימוץ סגור על פני העברתה לסבתא וגם על פני אימוץ פתוח.

25. לפני חתימה, אציין כי ניכר שלסבתא יכולות ואיכויות רבות שיכולות היו בנסיבות אחרות
להיטיב עם הקטינה. יש לה ניסיון חיים. היא באמת אוהבת את הקטינה ורוצה להרעיף
עליה חום ואהבה. היא למודת התמודדויות קשות וגם לא מוותרת במהרה כשמתמודדת עם
אתגרים. ועדיין בנסיבות מקרה זה כאשר עלי לבחון מהי החלופה הטובה ביותר
להתפתחותה התקינה של הקטינה ולבריאותה הנפשית והפיסית, למוגנותה וטובתה
הכללית, אני מוצא שבנסיבותיו המורכבות של מקרה זה, אין בכל התכונות הללו כדי
להספיק ולו בקירוב כדי לאפשר לסבתא לגדל את הקטינה או לקיים עמה קשר.

26. כפועל יוצא מכל האמור והמפורט לעיל, קובע בית המשפט כי טובת הקטינה היא להכריז
עליה כבת אימוץ כלפי שני ההורים והסבתא ללא צמצום תוצאות האימוץ.

ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של הצדדים

ניתנה היום, ד' בכסלו התשפ"א, 20 בנובמבר 2020, בהעדר הצדדים.

אסף זגורי, שופט

סגן הנשיא לענייני משפחה